

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 0651-74000 ΦΑΞ: 0651-79286

ΕΤΟΣ ΚΓ'
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 276
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2001

...«ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ...»

Δεν υπάρχει γιορτή στον κόσμο, που να συγκεντρώνει τόση χαρά, τόση ζεστασιά και εγκαρδιότητα όσο το Ελληνικό Πάσχα.

Αυτό το «Πάσχα των Ελλήνων», με τα ιερά γράμματά του, αναβλύζει μέσα από τις εθνικές καταβολές και τις ρίζες της παράδοσης.

Οι Έλληνες γιορτάζουν το Πάσχα μέσα στα πλαίσια του θαυμάσιου και διπλού συμβολισμού, του φυσικού-υλικού και πνευματικού: Ανασταίνεται συμβολικά η υλική και φυσική ζωή με την Άνοιξη κι ανασταίνεται το πνεύμα των ελπίδων, με την ωραία μορφή του Ναζωραίου. Η Ανάσταση, θρησκευτική και κοινωνική, είναι μια νίκη. Για τους Έλληνες είναι και κάτι βαθύτερο: Συνδέεται, στη διαδρομή των αιώνων, με σκοτεινούς καιρούς δουλείας. Αιώνες σταυρωμένο το Έθνος των Ελλήνων, ζούσε με την ελπίδα της Ανάστασης και γι' αυτό έδωσε στη γιορτή αυτή τόση λαμπρότητα και τόση ευφροσύνη. Γιατί, για να νοιώσει κανείς τι σημαίνει Ανάσταση, πρέπει πρώτα να έχει καταλάβει τι σημαίνει Σταύ-

ρωση, τι σημαίνει Μεγάλη Παρασκευή, τι σημαίνει Επιτάφιος Θρήνος. Πρέπει κανείς να έχει πονέσει, να έχει κλάψει και ξανακλάψει για πολλά πράγματα, να έχει στερηθεί πολλά πράγ-

Έτσι το Ελληνικό Πάσχα, έχει πάρει έναν βαθύτερο συμβολισμό, που τον ενισχύει η Ελληνική άνοιξη που μοιάζει κι αυτή σαν ένα θαύμα, σαν ένας ωραίος Χριστός, που αναδίνεται από τα

πηδά από έναν πολιτισμό κι έναν τρόπο ζωής, που ριζώνει στα βάθη του χρόνου. Κι αυτός ο πολιτισμός γεννήθηκε από τη θάλασσα για να βρει, στη συνέχεια, καταφύγιο, σε δύσκολες ώρες, στα βουνά και στα ορεινά και απρόσιτα χωριά μας. Ένας πολιτισμός που, δυστυχώς, σήμερα πεθαίνει εκεί στις ...χαβούζες των τσιμεντένιων μεγαλο-αστικών κέντρων και του Αττικού Λεκανοπεδίου, σ' αυτό το διαρκές έγκλημα των τελευταίων πενήντα ετών.

Γι' αυτό και οι ξέφρενες κι αιματοβαμμένες, κάθε τόσο έξοδοι. Γι' αυτό και η φετεινή, παρά τις αντίξοες καιρικές συνθήκες, «μεγάλη Έξοδος» του Πάσχα (σαν το «πέραςμα» —Πάσχα στα Εβραϊκά— της Ερυθράς θάλασσας, προς κάποια Γη της Επαγγελίας) που γέμισε τις εκκλησιές και τα σπίτια των χωριών μας. **Κι ήταν γι' αυτά πραγματική Ανάσταση.**

Άμποτες η Ανάσταση αυτή να μην κράταγε τόσο όσο και το Πάσχα...

Άπιαστο όνειρο, τάχα;

B.T.

ματα. Να έχει νοιώσει πολλές φορές ελεύθερος πολιορκημένος, νάχει κάνει τραγούδια τον πόνο του, τη μοναξιά και την ερήμωση, νάχει συνομιλήσει με το θάνατο σαν νάναι αδελφός και φίλος του.

σκοτεινά έγκατα της γης σε χρώματα, σε λουλούδια, σε τραγούδι, σε φως.

Γι' αυτό το Πάσχα είναι κατ'εξοχή γιορτή των χωριών μας, των νησιών μας της Ελληνικής επαρχίας, γενικότερα. Γιατί, ξε-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑ

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. και «Το ΖΑΓΟΡΙ μας», διοργανώνει 3ήμερη εκδρομή 25, 26 και 27 Μαΐου, στο νησί της Εύβοιας.

Το πρόγραμμα της εκδρομής

1η ημέρα: Αναχώρηση ώρα 08.00 από το σημείο «Ρολόι» της Κεντρικής Πλατείας με τελικό προορισμό την πρωτεύουσα της Εύβοιας Χαλκίδα. Κατά την πορεία μας επισκεπτόμαστε τη Ναύπακτο, το Γαλαξίδι και την Ιτέα. Στάση για καφέ και φαγητό σε όποιο από τα παραπάνω σημεία επι-

θυμούμε. Αφίξη στην πόλη της Χαλκίδας τις απογευματινές ώρες και τακτοποίηση στο ξενοδοχείο. Διανυκτέρευση.

2η ημέρα: Γνωριμία με τα αξιοθέατα της Βόρειας Εύβοιας. Προσκύνημα στον Άγιο Γιάννη το Ρώσο και συνέχεια επισκεπτόμαστε το πανέμορφο χωριό Λίμνη. Στάση για καφέ και αναχώρηση για Αιδηψό (γνωστό ιαματικό θεραπευτικό κέντρο) όπου και θα γευματίσουμε. Επιστροφή στη Χαλκίδα. Διανυκτέρευση.

3η ημέρα: Αναχώρηση από Χαλκίδα για τα Ιωάννινα μέσω Αράχωβας, Δελφών και Ναυπάκτου. Στάση για φαγητό σε όποιο σημείο επιθυμούμε. Αφίξη σ'αυτά το απόγευμα στα Ιωάννινα έχοντας περάσει ένα όμορφο τριήμερο.

Έξοδα συμμετοχής 24.000 δραχμές κατ' άτομο με πρωινό.

Δηλώσεις συμμετοχής στα τηλέφωνα του περιοδικού μας 74-000 και 79-286 τις πρωινές ώρες.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Σταύρου Συκιώτη

Με το τέλος του Μάρτη, που μας πέρασε, το «Ζαγόρι» μας πρόσθεσε ένα ακόμα χρόνο στην κυκλοφορία του. Εγινε 23 ετών. Έτσι, μπορούμε να πούμε, πως πέρασε την εφηβεία του και βαδίζει, σταθερά, προς την ενηλικίωσή του.

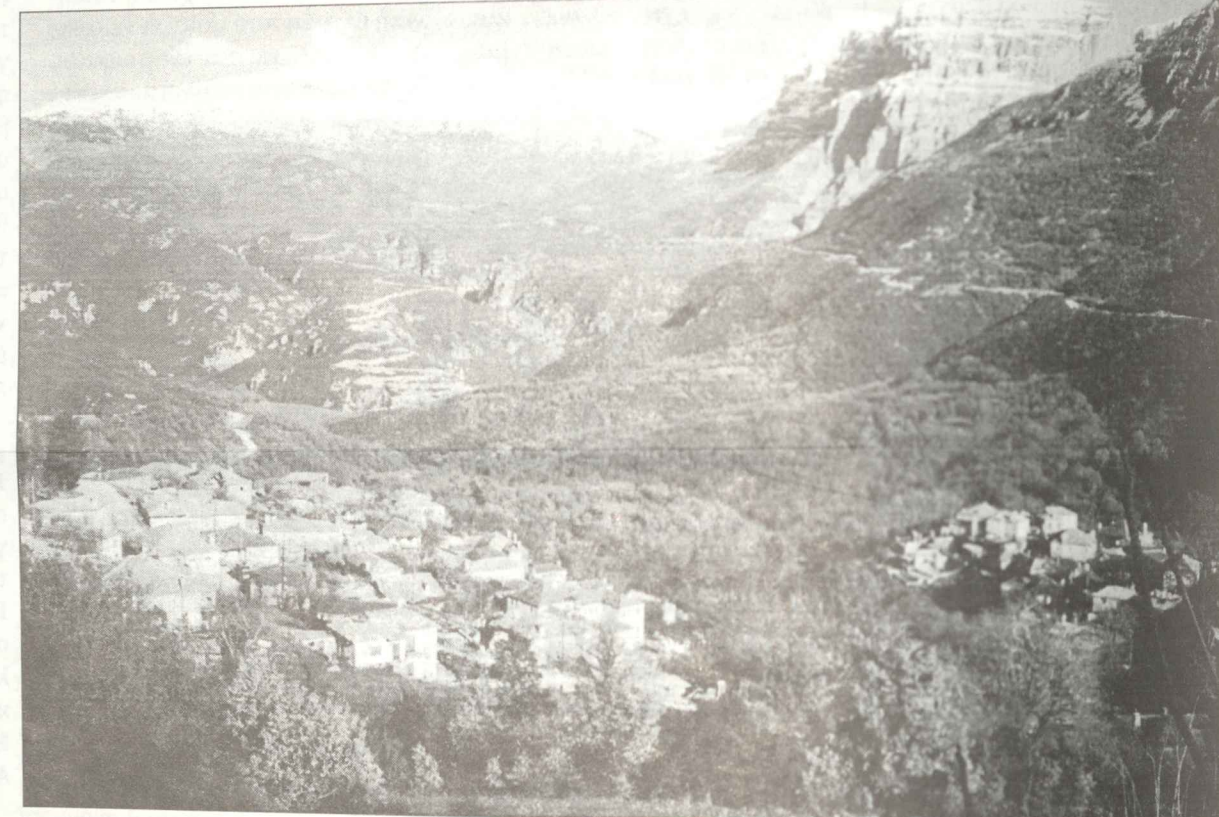
Το γεγονός αυτό στάθηκε και η αφορμή του παρόντος χρονογραφημάτων μου. Αξίζει κι επιβάλλεται, τότε-πότε, να γυρίζουμε τη ματιά μας προς τα πίσω για ν' αποτιμούμε το μέγεθος και την ποιότητα της πορείας μας.

Ήταν Απρίλης του 1978 «που έγινε σάρκα και οστά» με την κυκλοφορία του, το πρώτο φύλλο του «Ζ» μας. Έτος Α' - Αριθμός φύλλου 1 - Απρίλης 1978 (τα αρχικά στοιχεία του). Έτος ΚΔ - Αριθμ. φύλ. 276 - Απρίλης 2001 (τα στοιχεία του φύλλου που κρατάτε στα χέρια σας).

— «Καλώς ώρισε! Χρόνια σε περιμέναμε! Με άφατη χαρά και ενθουσιασμό σε χαιρετίζουμε! Πότε μη λείψεις!...» ήταν οι πρώτες γραμμές μιας επαινετικής επιστολής, για την έκδοσή του, της Φρόσως Ιωαννίδου (Φ. 3/6.78). Πολλοί, στη συνέχεια, Ζαγορίσιοι, εκφράστηκαν εξίσου με τα ενθουσιαστικά και επαινετικά γραπτά τους; Πράγμα που επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα της έκδοσης, όπως διατυπώθηκε, άλλωστε, και στο πρωτοσέλιδο άρθρο της εφημερίδας του πρώτου φύλλου: «...Η απόφαση για την έκδοσή της έχει προκύψει από μεγάλη και σοβαρή πατριωτική ανάγκη...».

Για καθετί που «γεννιέται» πρέπει να υπάρχουν «γεννήτορες». Ξαν τέτοιος του «Ζαγορίου» μας υπήρξε ο Κίμωνας. Δεν καταχωρώ το επώνυμό του. Κάποιοι άνθρωποι, στη ζωή τους, κατορθώνουν να ολοκληρώνουν την ταυτότητα και την προσωπικότητά τους μόνο με το μικρό τους όνομα. Ο Κίμωνας, λοιπόν. Ένας άνθρωπος ζωντανός, εύχαρις, προσιτός, δραστήριος, οραματιστής. Που το φωτεινό και γελαστό του πρόσωπο ήταν έκφραση ηγαίας αισιόδοξης ζωής. Ο άνθρωπος-άρωμα, ανάμεσα στ' αρώματα του Καταστήματός του, που εμπορευόταν.

Στη ζωή, κάποιοι προνομιούχοι άνθρωποι, που έχουν το ψυχικό σθένος και δημιουργική διάθεση ανοίγουν δρόμους προς διάφορες κατευθύνσεις, στον περίγυρό τους ή ευρύτερα. Η πρωτοβουλία του Κίμωνά για την έκδοσή του «Ζ» μας, με τη συνδρομή αξιόλογων πνευματικών Ζαγορίσιων, στάθηκε το «Ιστορικό Μονοπάτι» που διατρέχει, 23 τόσα χρόνια τώρα, κάθε γωνία του Ζαγορίου μας, καταγράφοντας, περιγράφοντας, προβάλλοντας, διεκδικώντας κλπ. ό,τι σχετίζεται με το χώρο του, τη ζωή του, την ιστορία του, τους ανθρώπους του. Είναι ο παλιός ταχυδρόμος με τη «ντου-ντούκα» του που καλεί τους Ζαγορίσιους, όπου γης, να τους επιδώσει τα «ταχυδρομικά τους μηνύματα» από οικείους και φίλους.

Φθινοπωρινή άποψη κοιλάς Βοϊδομάτη στο Δυτ. Ζαγόρι. Μερική άποψη Αρίστης. (Φωτ. Σ. Συκ.)

τιστικό-πνευματική ιστορία του. Όλοι τους δεν υπάρχουν σήμερα στη ζωή. Ας είναι η αναφορά μου τούτη ευλαβής μνημόσυνο.

Κάθε πορεία έχει τις «ωριμίες στάσεις» της. Για ανασασμό, αυτοσυγκέντρωση και εκτιμήσεις. Έτσι, στη «στάση» των 3 χρόνων του «Ζ» μας υπάρχει η δυνατότητα σχολιασμού και προσέγγισης αναγκών εκτιμήσεων.

Πρωταρχικά θα πρέπει να υπογραμμίσουμε την «εξελικτική νομοτέλεια» της εφημερίδας του «Ζ» μας ή μάλλον περιοδικού, αφού μηνιαία είναι η έκδοσή του. Από τη σύλληψη της ιδέας του, ως την υλοποίησή της, είναι ένα κρίσιμο στάδιο. Ο οραματισμός σμιλεύεται στο εργαστήρι της σκέψης και της φαντασίας, για να δοκιμαστεί, στη συνέχεια, στο φως του ήλιου και της πραγματικότητας. «Κάθε αρχή και δύσκολη», λέμε. Και έτσι είναι!

Φυσικό ήταν και το «Ζ» μας να

συναπαντήσει, στην πρώτη του περίοδο, την επιφύλαξη, την καχυποψία, τη μικροψυχία, τη διστακτικότητα αποδοχής, τις ατέλειες εμφάνισης και περιεχομένου. Δικαιολογημένα ως ένα σημείο, πρώτα, γιατί η ιδέα ενός ή λίγων προσώπων, όσο καλοπροαίρετη και φιλόδοξη κι αν είναι, στερείται του στοιχείου της τεχνικής και επαγγελματικής εμπειρίας. Ένας μηχανισμός έκδοσης

γοριού και στα καλντερίμια των γραφικών οικισμών του. Εκτιμούμε πως και μόνο το υλικό που είναι καταγεγραμμένο στα 275 τεύχη του είναι μια αξιόλογη, πολύτιμη προσφορά του «Ζ» μας. Στις σελίδες του έχουν καταγραφεί λαογραφικά, ιστορικά, κοινωνιολογικά, περιβαλλοντικά κλπ. στοιχεία, που αποτελούν και σήμερα και για το μέλλον αποθησαυρισμένο υλικό για τη ζωή και την ιστορία του Ζαγοριού.

Αξίζει κάθε έπαινος και τιμή στους πρωτεργάτες, τους συνεργάτες, τους εθελοντές που μ' όποιον τρόπο, ο καθένας, βοήθησαν και βοηθούν το «Ζ» μας να συνεχίσει την πορεία του και ν' αποτελεί έκφραση της ψυχής και της σκέψης των ανθρώπων του. Η πενιχρή συνδρομή χιλιάδων Ζαγορίσιων, που μ' αυτόν τον τρόπο του παραστέκουν

Μέρες που έρχονται χειροπιασμένες, η μία μετά την άλλη μεγαλώνοντας προοδευτικά τον πόνο και τη λύπη. Μέρες που η ψυχή κι ο νους τ' ανθώπου καλείται ν' αφήσει τα καθημερινά και χιλιόπατημένα γήινα μονοπάτια, και έστω κι αγκομαχώντας, ν' ανηφορίσει ως την φαλακρή κορφή του μαρτυρικού Γολγοθά. Τέτοιες μέρες — με νοσταλγία θυμούνται πιο παλιοί — τα βήματα, μας έφερναν, όλους στις καταστάσεις και μοσχολημένες από βιοτέτες και κρίνα εκκλησιές, στους φτωχούς ίσως κι ακαλαίσθητους, κι άτεχνους «χωριάτικους» επιταφίους μ' ένα ψαλμό, μ' ένα λιγνοκέρι, μ' ένα τροπάριο και με τη δίψα να συντροφεύσουμε τον θάνατο στο μονοπάτι το ανηφορικό του θείου. Πάντα με συγκλόνιζε το Μεγαλοβδόμαδο. Η ατμόσφαιρα η μυστηριακή του θείου δράματος με συνεπαίρνει και τώρα ακόμα, όπως όταν ήμουν παιδί.

Μ. Πέμπτη. Στα δώδεκα Ευαγγέλια, όλα τα στασιδια γεμάτα. Θυμάμαι τον Παπά Βασίλη (Παπαζαχαρή) σεβάσμιο ιερέα στα Πάνω Σουδενά με βαθιά και κατανυκτική φωνή να κουβαλά στην πλάτη τον Εσταυρωμένο. «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου», και μέσα σε βαθύ χώρο που πολλοί αποκαλούν «περικλέες Ζαγόρι». Ας αυξήσουμε, λοιπόν, τον κόσμο των συνδρόμων...

Αναμφίβολα το Ζαγόρι, ο χώρος του Ζαγοριού, έχει κι άλλες «περικλέες» πλευρές. Κι είναι, θα λέγαμε, περισσότερο ουσιαστικές. Στο χώρο νογράφημά μας τούτο κάναμε μια «ιστορική αναδρομή» για το παρόν στο χώρο του Ζαγοριού που —έτσι νομίζουμε— κινδυνεύει από αλλοτρίωση. Ες άλλοτε λοιπόν...

Μπροστά στον Εσταυρωμένο!

Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη

Μεγάλη Εβδομάδα!

Μέρες που έρχονται χειροπιασμένες, η μία μετά την άλλη μεγαλώνοντας προοδευτικά τον πόνο και τη λύπη.

Μέρες που η ψυχή κι ο νους τ' ανθώπου καλείται ν' αφήσει τα καθημερινά και χιλιόπατημένα γήινα μονοπάτια, και έστω κι αγκομαχώντας, ν' ανηφορίσει ως την φαλακρή κορφή του μαρτυρικού Γολγοθά.

Τέτοιες μέρες — με νοσταλγία θυμούνται πιο παλιοί — τα βήματα, μας έφερναν, όλους στις καταστάσεις και μοσχολημένες από βιοτέτες και κρίνα εκκλησιές, στους φτωχούς ίσως κι ακαλαίσθητους, κι άτεχνους «χωριάτικους» επιταφίους μ' ένα ψαλμό, μ' ένα λιγνοκέρι, μ' ένα τροπάριο και με τη δίψα να συντροφεύσουμε τον θάνατο στο μονοπάτι το ανηφορικό του θείου. Πάντα με συγκλόνιζε το Μεγαλοβδόμαδο. Η ατμόσφαιρα η μυστηριακή του θείου δράματος με συνεπαίρνει και τώρα ακόμα, όπως όταν ήμουν παιδί.

Ξαναφιλώ νοερά τα ματωμένα σανιδένια πόδια του θανάθρωπου, με παιδική ευλάβεια και την Παρθένα και τον Πρόδρομο που παραστέκουν σαν νεκρώσιμες λαμπάδες.

Εκείνο το βράδυ οι γυναίκες που είχαν αφιε-

λι). Κι αναδεύοντας μνήμες, τότε γονατιστές και τότε περπατώντας πέρα δώθε για να ζεστάνουν τα πόδια παγωμένα από την πλάκα, αλλά και να διώξουν τον ύπνο που δαιμονικά παραμονεύει στα κουρασμένα βλέφαρα.

Κι αναδεύοντας μνήμες, τότε γονατιστές και τότε περπατώντας πέρα δώθε για να ζεστάνουν τα πόδια παγωμένα από την πλάκα, αλλά και να διώξουν τον ύπνο που δαιμονικά παραμονεύει στα κουρασμένα βλέφαρα.

Και γυροφέρνουν, θέλουν να βοηθήσουν, να πλέξουν να περάσουν στο βελόνι ευαίσθητα μανουσάκια και κάτω σπρες μαργαρίτες με κι-

φιο το θυμίαμα που ευωδιάζει ανακατεύεται με τις μυρωδιές των λουλουδιών που στολίζουν το θείο νεκρό.

«Η ζωή εν τάφω...», γλυκόφωνοι ψαλτάδες συναγωνίζονται κι «Α-ξιον εστί...» και το «Αι γενεαί πάσαι»...

Κι ύστερα η περιφορά γύρω από την εκκλησιά με τις φλόγες των λαμπάδων να παιχνιδίζουν —γάδαρος ολόκληρος— στο ανοιξιάτικο αγέρι, να τρεμοσβήνουν και ν' ανάβουμε από του διπλανού με το ξεθωριασμένο και γεμάτο στάλες από κερί βιβλιαράκι, τον «Επιτάφιο θρήνο» στο άλλο χέρι.

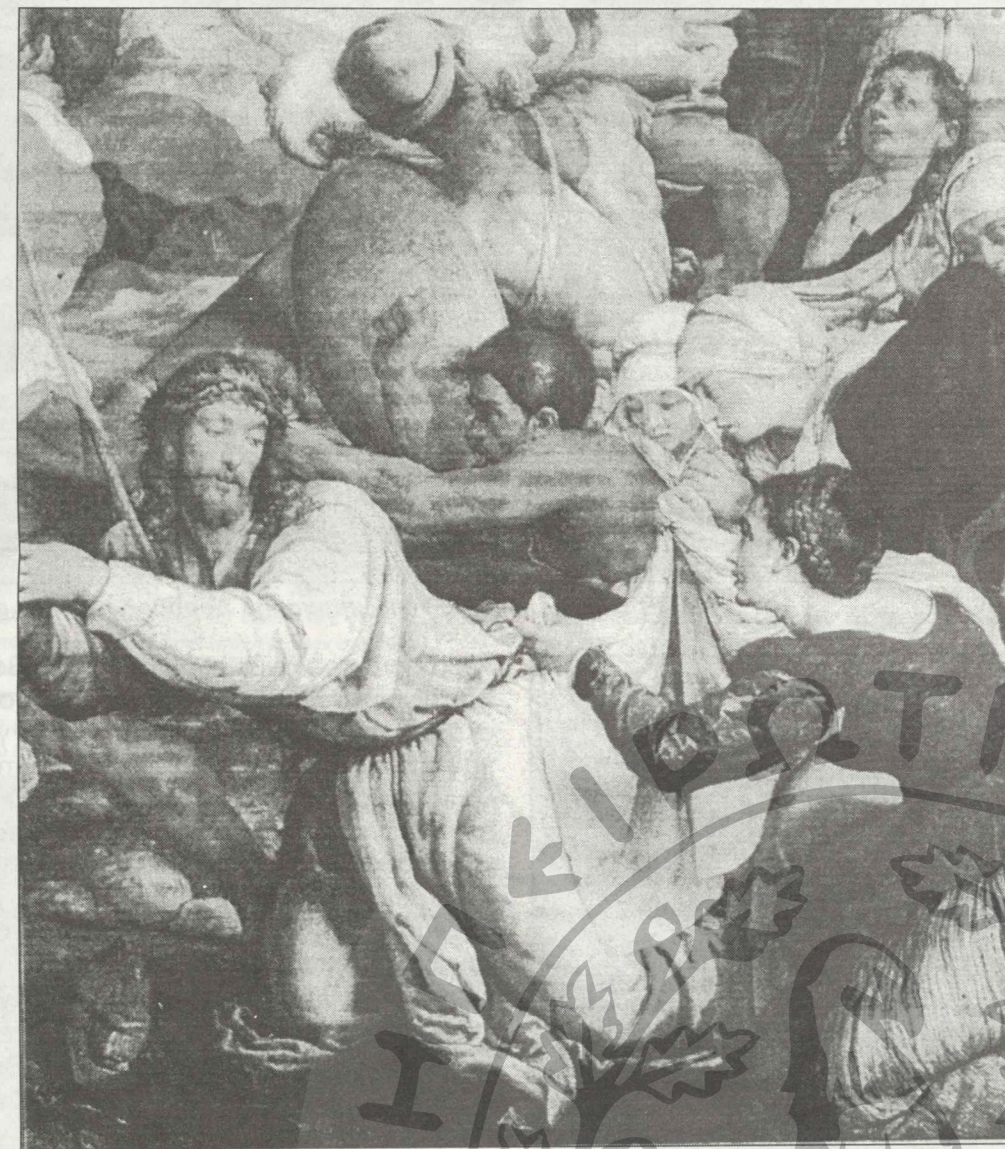
Ευτυχώς πολλές απ' αυτές τις συγκλονιστικές σκηνές του θείου δράματος τις κρατήσαμε αλώβητες στα χωριά μας μέχρι σήμερα και πρέπει έτσι να τις μεταδώσουμε στους νέους, για να μεταλάβουν κι αυτοί από τη θεία συγκίνηση.

Τώρα, μεγάλοι, κουρασμένοι, γερασμένοι, αλλοιωμένοι από το χρόνο, πασχίζουμε μνήμες παιδικές να ξεδιαλύνουμε κοντά στο αναλόγι ή σε κάποιο στασιδί και με αχνή, παράφωνη, κι αδύναμη φωνή σιγοψιθυρίζουμε: «Ο γλυκύ μου έαρ...».

Σ' ολόφωτες Πασχαλιές ξεστομίζει ο νους, με φτηνά ρούχα, τριμένα παπούτσια, αλλά με ξένοιαστο χαμόγελο και ζεστή καρδιά.

Τότε που η μαγειρίτσα και το «τρίμα» ήταν για μας, ολάκαιρος ο ουρανός.

Φέτος σε κάποιο από-μερο στασιδί, μόνη —όσο γίνεται— γονάτισε ψυχή στο θείο νεκρό, ξέχνα έστω και για λίγο τον όποιο δικό σου Γολγοθά και ψέλισε: «Μνήσθητί μου Κύριε»...

«Ο δρόμος προς την ταπείνωση». Έργο του Τζάκομπο Μπασσάνο, 1540.

ρωμένο στο Θεάνθρωπο. Θα τον ξενοχτούσαν, ξάγρυπνες στο στασιδί όπως κι όλους, δικούς και ξένους, όσους φεύγουν απ' τον μάταιο τούτο κόσμο.

Ρίχνουν ξύλα στην ξυλόσομπα κι ανάβουν κι άλλες λαμπάδες σαν ξεψυχούν οι προηγούμενες. Κι έτσι ως το πρώτο σταυροκοπιούνται, τυλιγμένες στο μάλλινο «σπαλέτο» (μεγάλο σά-

Μεγαλοπάρσκειο! Κορύφωση της συγκίνησης. Μοσχολιά η εκκλησιά. Μια μυρωδιά ανακατεμένη, θυμίαμα, πασχαλομάννα κι ευλάβεια.

Λυπητερός ο ήχος της καμπάνας νταν... νταν... δίνει τη δική του παρουσία.

Και τα παιδάκια ευτυχισμένα λες, κουβαλούν λογις λογις αγριο-λούλουδα και ζουμπού-

τρινη καρδούλα για να κάνουν γιρλάντες.

Κι όταν τέλειωνε το στολισμα και καθάριζε η εκκλησιά —αλησμόνητες στιγμές— θυμάμαι με τρυφεράδα με συγκίνηση το πέρασμα κάτω από τον Επιτάφιο, καθώς μαλακά μας έσπρωχναν τα χέρια τ'α μητρικά ή της κυραμάνας με το βλέμμα φορτωμένο γλυκύτητα.

Το βράδυ στον επιτά-

Μεγάλη Παρασκευή στην Αρίστη

Πένθιμα χτυπάνε οι καμπάνες απ' το πρωί.

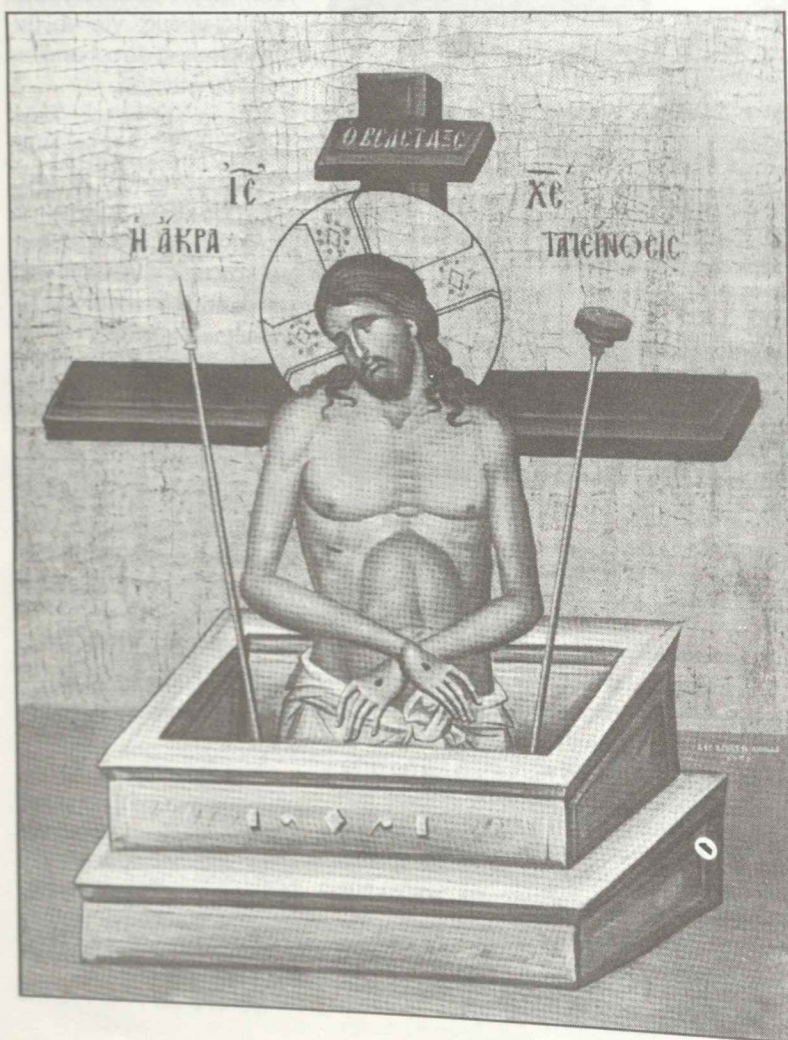
Η πλάση ολάνθιστη μοσχοβολά. Ένα πολύχρωμο χαλί απλώνεται παντού. Δροσοσταλιές λαμποκοπούν απ' τις πρώτες ακτίνες του ήλιου που ξεπροβάλλει ψηλά απ' τα βουνά. Τα γιδοπρόβατα βγαίνουν απ' τα κελάρια στα σοκάκια να πάνε για βοσκή. Τα κυπροκούδουνά τους σμίγουν με τα μύρια κελαδήματα βήματα των πουλιών και τα παιδιά του χωριού, παρέες παρέες ξεκινούν να μαζέψουν τα πολύχρωμα λουλούδια που θα στολίσουν τον χρυσοκέντητο Επιτάφιο.

Οι καμπάνες συνεχίζουν το πένθιμο τροπάρι τους. Τα παιδιά μπαينوβγαίνουν στην εκκλησιά κουβαλώντας τα λουλούδια. Σε κατανυκτική ατμόσφαιρα γίνεται η αποκαθήλωση. Τα στασίδια γεμάτα από ηλικιωμένες γυναίκες, που αμίλητες φυλάνε τον Εσταυρωμένο.

Στο γυναικωνίτη μεγάλα παιδιά και κορίτσια στολίζουν

«Επιτάφιος». Έργο του Εμμανουήλ Λομβάρδου, 16ος αιώνας.

περίτεχνα το κουβούκλιο του Επιταφίου. Άλλα έχουν φέρει στάχτη και πετρέλαιο και στο χαγιάτι της Εκκλησίας θα φτιάξουν τα βόλια. Οι χωριανοί θα περάσουν από τον Επιτάφιο θα γονατίσουν θα προσκυνήσουν σιωπηλοί και το βράδυ όταν θα σουρουπώσει, κρατώντας τις κόκκινες λαμπάδες θα γεμίσουν την εκκλησιά. Μικροί και μεγάλοι χωρίζονται σε παρέες κρατώντας στα χέρια βιβλιάρικα με την ακολουθία της Μεγάλης Παρασκευής, γύρω από τον επιτάφιο θα ψάλλουν με τη σειρά τους τα εγκώμια:

«Η ζωή εν τάφω κατετέθης Χριστέ» ψάλλει ο ιερέας, ακολουθούν οι ψάλτες και έπειτα οι χοροί, αλλά και το υπόλοιπο εκκλησιαστικό σιγοψιθυρίζει αρμονικά.

Η θρησκευτική ποίηση, σε όλο της το μεγαλείο, αναδύεται απ' τους στίχους των εγκωμίων και συνδυασμένη με την βυζαντινή μουσικότητα εξαυλώνει, παρηγορεί, εξημερώνει, παρηγορεί και χαρίζει ελπίδα. Ο Γολγοθάς θα φέρει την Ανάσταση. Τα παιδιά έχουν ανάψει

τα βόλια που είχαν τοποθετήσει στα σημεία της διαδρομής. Φεγγολοιέ όλο το χωριό. Η πομπή βγαίνει απ' την εκκλησία και γίνεται η περιφορά του Επιταφίου. Τώρα γύρω από τον περίβολο της εκκλησίας, ενώ στα χρόνια τα δικά μας, γύρω απ' όλο το χωριό. Οι ψάλτες και οι χοροί συνεχίζουν να ψέλνουν επιλεκτικά στίχους απ' τα εγκώμια.

Θυμάμαι, όταν η περιφορά γινόταν σε όλο το χωριό, μερικοί γέροντες περιμέναν στις εξώπορτες των σπιτιών τους γονάτιζαν ευλαβικά και στανιροκοπιόταν στο πέρασμά της. Όταν τελείωνε η περιφορά, τα παιδιά που κρατούσαν τον Επιτάφιο, σταματούσαν μπροστά στην είσοδο της εκκλησίας τους οι πιστοί περνούσαν κάτω απ' αυτόν και μπαίνουν μέσα παρακολουθώντας μέχρι το τέλος την ακολουθία της Μεγάλης Παρασκευής. «Προσκυνούμεν Σου, τα Πάθη Χριστέ, δείξον ημίν και την Αγίαν Σου Ανάστασιν».

Καλό Πάσχα.

Γεώργιος Κ. Ζαχαρίας

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΑ ΑΝΩ ΠΕΛΙΝΑ «Φρούριο» της Ορθοδοξίας

Την Κυριακή εορτάζει η Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στα Άνω Περίνα του Κεντρικού Ζαγορίου. Δεν πρόκειται για ένα οποιοδήποτε Μοναστήρι από τα πολλά που υπάρχουν στην Ήπειρο. Αυτό που έλκει καταρχήν τον επισκέπτη είναι το άδηλον της ημερομηνίας κτίσής του, που χάνεται στους αιώνες και παραμένει αναπάντητο το ερώτημα εάν το Μοναστήρι προϋπήρξε της πρώτης Κοινότητας Άνω Περινών ή το αντίστροφο. Πρόκειται για ένα Μοναστήρι που κουβαλά χιλιόδες "μυστικά" στο πέρασμα των αιώνων και έμεινε αναλλοίωτο παρά τα δεινά της Ιστορίας, χάρη στην στοργή των πιστών. Η εξωτερική του όψη, δεξιά του δρόμου στην είσοδο της κοινότητας Άνω Περινών, θυμίζει φρούριο που παρμένει σε άλτς εποχές αλλά η σημασία του ως πνευματική και θρησκευτική εστία είναι ζωοδόνη για το Ζαγόρι.

Πλήθη πιστών συρρέουν κάθε χρόνο την ημέρα της γιορτής. Σήμερα η Ευαγγελίστρια είναι ένας μικρός Παράδεισος, χώρος προσευχής και εηπίδας, που... "κατοικείται" από τέσσερις μοναχές, μία δόκημη και τον εφημέριό του. Το Μοναστήρι είναι άρρηκτα δεμένο με το χωριό και τούμπανιν. Οι σπάνιες αξιογραφίες προκαλούν δέος και διεξείρουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη ενώ η φιλοξενία είναι σύμφυτη με το χριστιανικό πνεύμα.

Στις 25 Μαρτίου που εορτάζει η Ευαγγελίστρια χιλιόδες πιστοί συρρέουν στην Χώρα της αλήθειας και καθημερινά ομείρουν είναι οι επισκέπτες του. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κάτοικοι των Άνω Περινών πιστεύουν πως η ακμή του Μοναστηριού προσέδιδε κύρος και στο χωριό ενώ στα δύσκολα χρόνια, φθίνουσα ήταν και η ζωή στην περιοχή. Στην σημερινή παρουσίαση ενδεχομένως να υπάρξουν παραλείψεις δι' αυτό πρέπει να ζητήσουμε προκαταβολικό συγχώρημα. Οδηγός μας ήταν οι σημειώσεις του συζαφά κ. Στάθη Παμπρίδη και φυσικά η... αυτογία μας στην Μονή.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Όπως προαναφέραμε η ημερομηνία κτίσης της Ευαγγελίστριας δεν είναι γνωστή. Κάπου αναγράφεται ότι η ημερομηνία είναι κατεγγραμμένη σε μια εικόνα αλλά αυτή η διαπίστωση δεν έγινε ποτέ. Έτσι στο ερώτημα εάν το χωριό προϋπήρξε της Μονής ή το αντίστροφο κανείς δεν μπορεί ν' απαντήσει. Μια ενδιαφέρουσα άποψη είναι πάντως πως οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού ήταν ερ-

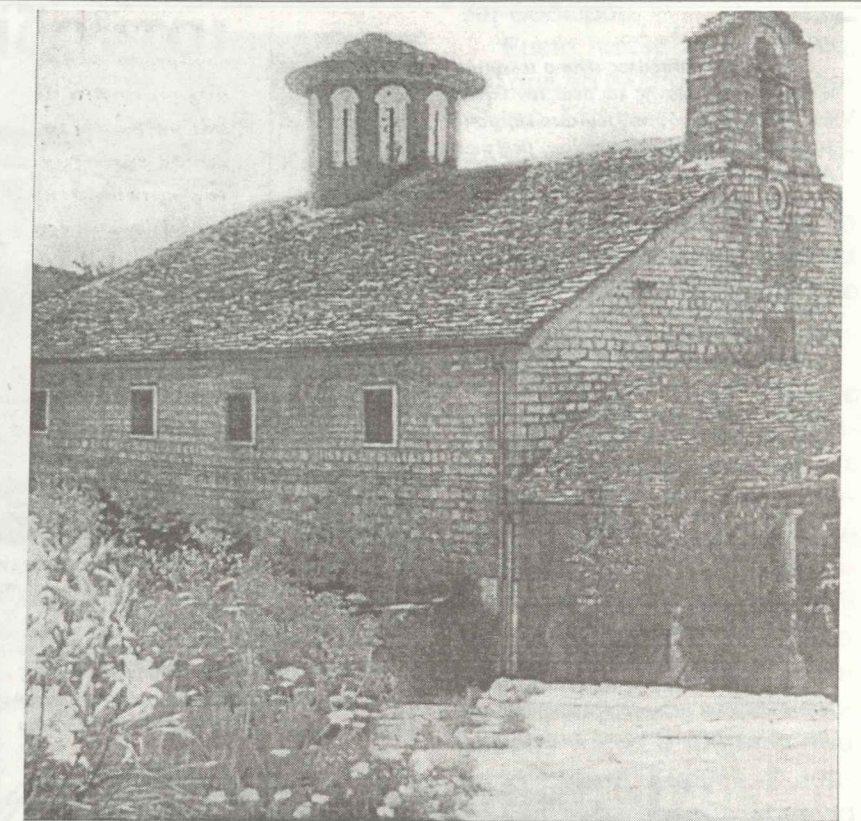
χων, μοναχών γυναικών, ιερών και ασκητευσάντων που έζησαν και υπηρέτησαν την Ευαγγελίστρια σε ακαθόριστο χρόνο πριν το 1760. Τα ονόματα των ιερομόναχων Καλίστου, Ιωαννικίου, Λεσινίου, Χρυσάνθου, Ιωάσφα και άλλων δεν θα μάθουμε ίσως ποτέ ποια εποχή έζησαν στην Μονή.

Το 1760 είναι ηγούμενος ο ιερομόναχος Δαμιανός ενώ τότε γεννιέται ο Μέγας Διδάσκαλος του Έθνους Νεόφυτος Δούκας που θα υπηρετήσει την Μονή. Η Ευαγγελίστρια λειτουργεί τότε ως κρυφό σχολείο και αποτελεί πνευματική εστία του Ελληνισμού, εστία εθνικοθρησκευτική στα χρόνια του σκοταδισμού και της Τουρκοκρατίας. Η ανακάλυψη του κηρύου με όλα τα κτισμάτα του, τον αξιοθαύμαστο καστρότοχο (μνημείο λαμπρό για την εποχή του), γίνεται το 1785, του ναού το 1793, δε ιστόρηση του εσωτερικού της εκκλησίας στα 1809 όταν αρχιερέας στα Γιάννινα ήταν ο Ιερόθεος και ηγούμενος της Μονής ο Σουδενιώτης στην καταγωγή Γρηγόριος Ζαζής. Η Μονή της Ευαγγελίστριας έχει φρουριακή όψη με ψηλά τείχη στην Βορειοανατολική πλευρά και κελιά στην Νοτιοδυτική. Το Καθολικόν της Μονής βρίσκεται στο κέντρο της εσωτερικής αυλής και πρόκειται για τρικλίτη βασιλική με τρούλο.

Στην δυτική πλευρά μπροστά στην θύρα της Εκκλησίας υπάρχει ένας εξωνάρθηκας. Η ιστόρηση με τις σπάνιες καλλιτεχνικές αγιογραφίες είναι έργο του αγιογράφου - ζωγράφου Σουδενιώτη Λάζαρου Λαζοπουλου που είχε για βοηθό τον ανιψιό του Λάζαρο Κανίκη. Χρηματοδότης του έργου ήταν ο Καπετσοβίτης Χριστόδουλος Μαρτίνο.

Το 1796 η Μονή έχει 18 ιερομόναχους και 3 μοναχές γυναίκες.

Το 1819 η Ευαγγελίστρια γίνεται εστία συγκρούσεων μεταξύ των κατοίκων των γύρω χωριών που ενεργούν κατ' εντολή του Σουλτάνου και των Αλβανών που μάχονται για λογαριασμό του Αλή Πασά, με αποτέλε-

Τρικλίτη Βασιλική με τρούλο είναι η Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου

σμα το χωριό να λεηλατηθεί.

Με τον θάνατο του Γρηγορίου Ζαζή (1853), ηγούμενος γίνεται ο Καλλίνικος, ο επονομαζόμενος και Χατζής. Από επιστολή του μαθαίνουμε ότι η σφραγίδα της Μονής ήταν διαμελισμένη στα τέσσερα. Το 1867 τον διαδέχεται ο ιερομόναχος Γαβριήλ που πεθαίνει το 1894 κατά την εκτέλεση του καθήκοντος. Έβρακε - δύο ώρες δρόμο μα-

κριά - τα πρόβατα και τα γίδια της Μονής. Επόμενος ηγούμενος ήταν ο Ιωακείμ Γραμματικόπουλος από την Ελάτη.

Όλο αυτό τον καιρό η Μονή λειτουργεί ως Δημοτικό Σχολείο, στο οποίο οι μαθητές διδάσκονται ελληνικά, την γραμματική, αριθμητική, φυσική, αρχαία και βυζαντινή ιστορία, βυζαντινή μουσική και φυσικά την Αγία Γραφή. Αργότερα λειτουργεί και ως Γυμνά-

Το τέμπλο της Μονής είναι ξεχωριστής ομορφιάς και καλλιτεχνίας

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΑ ΑΝΩ ΠΕΛΙΝΑ

«Φρούριο» της Ορθοδοξίας

Ο Ι. Γραμματικόπουλος είναι ο τελευταίος ηγούμενος της Μονής και μετά τον θάνατό του (1925) με απόφαση του τότε Μητροπολίτη Ιωαννίνων Σπυρ. Βλάχου, μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών, η Μονή χαρακτηρίζεται ως Μετόχι της Ιεράς Μονής Βελλάς.

Η πράξη χαρακτηρίστηκε αιχμής και ζημιογόνος. Να σημειωθεί ότι για τον Γραμματικόπουλο λέγεται ότι ήταν πολιτικομανής (αντιβενιζελικός) και αυτή ήταν η μοναδική φορά που άνθρωπος της Μονής, ήρθε σε αντίθεση με τους κατοίκους του χωριού. Στα υπέρ του όμως πώς ενίσχυε το χωριό με 15 λίρες το χρόνο για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του ενώ το 1917 κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου πολέμου διέθεσε όλο το γάλα των ζώων της Μονής στους κατοίκους.

Μετά το 1925 η περιουσία της Μονής εκποιείται και χάνονται πολλά από τα έσοδα του. Σήμερα η περιουσία της Μονής συνίσταται σε χωράφια στην περιφέρεια της Κοινοτήτας που φθάνουν τα εκατό στρέμματα περίπου. Παρεμπιπτόντως να σημειωθεί ότι στα σημερινά κειμήλια της Μονής ανήκουν ένα Ευαγγέλιο με αργυρή επένδυση, αργυρές λειψανοθήκες και οι εικόνες του τέ-

Φρουριακή όψη έχει το Μοναστήρι ενώ η μεγάλη φωτιά του καλοκαιριού δεν το...πλησίωσε

Ο ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 1997

Η πλέον σημαντική ημερομηνία όμως της νεότερης ιστορίας της Μονής είναι η 9η Νοεμβρίου του 1997. Μετά από επιστολή του

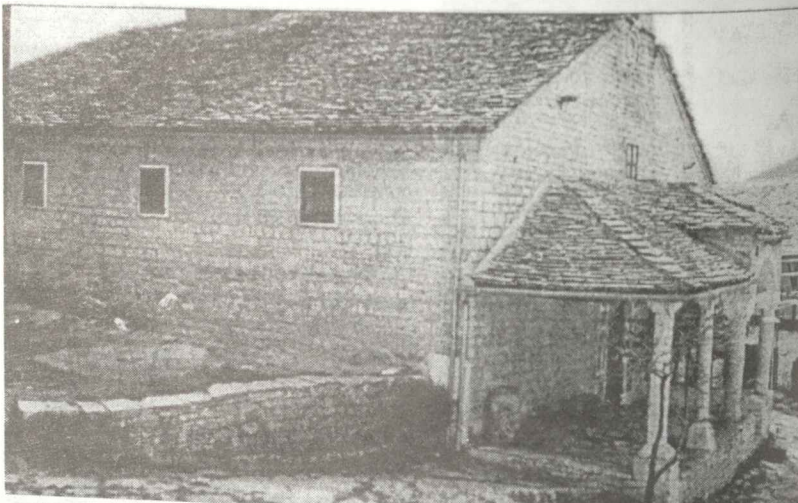
νώνος, τραπέζης, ήπης ήδη ευρίσκεται εις το στάδιον της ολοκληρώσεως, εκθέσεως, κοιμητηρίου, οστεφυλακείου, λιθίνου πρωτοχριστιανικού βαπτιστηρίου, μουσειακού χώρου, διαμορφώσεως των υπογείων χώρων και συγκροτήματός το οποίο μελλοντικώς θα χρησιμοποιείται αποκλειστικώς δια τους φιλοξενούμενους, προς ψυχικών και σωματικών κουφισμών αυτών».

Οπωσδήποτε η Μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου χρειάζεται στεγανοποίηση της Εκκλησίας για προφύλαξη από την εργασία, ο καθαρισμός των αιογραφιών στο εσωτερικό και οι απαραίτητες εργασίες στους εξωτερικούς χώρους. Η σχέση με το χωριό παραμένει άρτια αφού η αγάπη για το Μοναστήρι είναι μεγάλη και αυτό αποτελεί «σαρξ εκ της σαρκός».

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΣΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

Ο σκοπός της Μοναστικής Αδελφότητας, ήδη εν πολλοίς πραγματοποιήσας, είναι:

α) Η εν ομαφροσύνη και ενότητι συμβίωσις, κατά τα πρότυπα των Αρχαίων Ανατολικών Ορθοδόξων Μοναστικών Αδελφοτήτων, των αδελφών.

Οι «μαύρες» πλάκες που είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του Ζαγορίου πως θα ήταν δυνατόν να λείπουν από την Ευαγγελίστρια

β) Η κατά Θεόν άσκησις και εν αγλαίς διακονίαις νέκρωσις των παθών.

γ) Η αδιάλειπτος, του εν Τριάδι Θεού, δοξολογία.

δ) Η ανύστακτος στήριξις και αρωγή της εις τον χώρο της Ιεράς Μονής ανεγερθεί-

σης το 1933, επί Μητροπολίτου Ιωαννίνων Σπυρίδωνος, του μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Λαμπριάδου Βιοτεχνικής Σχολής, δυνατότητας τεσσάρων κορασιών και πλέον, προερχομένων εκ της Ελλάδος και κυρίως εκ της Βορείου Ηπείρου.

ε) Η ποιικίλη συμπάρτασις πσών ανθρώπων, ως και η έμπρακτος τοις πσών ένδειξις αγάπης και δη η Χριστιανική διαπαιδαγώγησις και βοήθεια της Νεότητος.

Η 25η ΜΑΡΤΙΟΥ

Καθημερινά οι επισκέπτες της Ευαγγελίστριας τυγχάνουν της φιλοξενίας, της περιποίησης και της προσευχής των τεσσάρων μοναχών, της μιας δόκιμης και του εφημέριου της Μονής (σημειωτέον ότι σπουδάζει στο Ιστορικό - Αρχαιολογικό του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων).

Το αρχονταρίκι είναι πάντα ανοιχτό για τον κάθε επισκέπτη.

Η «διπλή γιορτή» του Έθνους όμως είναι ξεχωριστή μέρα για την Μονή. Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, αύριο θα γίνει ο Μέγας Εσπερινός και την Κυριακή η πανηγυρική θεία Λειτουργία παρουσία του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ. Θεόκλητου και των Αρχών του Νομού Ιωαννίνων, καθώς και των χιλιάδων πιστών. Ανημέρη της εορτής προσφέρεται ψάρι με γίγαντες στους προσκυνητές ως ευλογία της Παναγίας. Η πανηγυρική θεία λειτουργία είναι κάτι θεο, ιερό και αξιο να το ζήσει κανείς με τις μελωδικές ψαλμωδίες.

Τέλος, να σημειώσουμε ότι Μετόχι της Ιεράς Μονής του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου είναι η Ιερά Μονή Αγίας Παρασκευής Μονοδενδρίου και η Ιερά Μονή Προφήτη Ηλία στην Βίτσα.

Η Ευαγγελίστρια είναι ένας μικρός παράδεισος για τους πιστούς. Τόπος προσευχής και μετάνοιας με μεγάλη θρησκευτική, ιστορική και πολιτιστική διαδρομή, μνημείο ιστορίας και πολιτισμού.

Οφείλουν όλοι να βοηθήσουν την προσπάθεια που γίνεται για την αναστήλωση των κελιών, για την διατήρησή του και για την συνέχισή του. Κι αν το παραπάνω για

τους κατοίκους των Άνω Πεδινών αποτελεί ηθική υποχρέωση, για εμάς όλους είναι εμπειρία ζωής και τονωτική έκθεση στην ψυχική μας ανάταση μια επίσκεψη στην Μονή. Αξίζει τον κόπο...

από την «ΗΠΕΡΟ»

ΚΑΤΟΧΙΚΟ

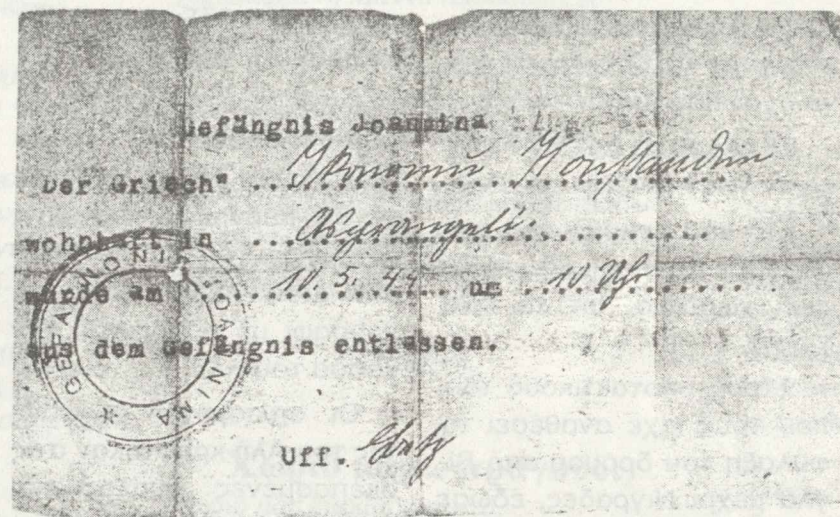
Δέκα επτά Δοβριανίτες φυλακίζονται

ρεμένος)

5) Στέφανος Μαρούτσης
6) Δημήτρης Μπέτσιος (Τζάρας)
7) Αριστ. Μπίκας
8) Δημ. Παπαποστόλου

16) Τηλ. Σαρρέας (Λέμος)
17) Δημήτριος Τσουβάλης

Το χωριό μας ήτο η πύλη του Κεντρικού και Δυτικού Ζαγορίου της περιοχής, υπάρχει

Φυλακές Ιωαννίνων. Ο κρατούμενος ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ, κάτοικος Ασπραγγέλων στις 10/5/44 στις 10 η ώρα, τον άφησαν ελεύθερο από τις φυλακές (Από το Γραφείο Φυλακών)

(Πυροστιάς)

9) Δ. Οικονόμου (Τσιάκος)
10) Κίμων Οικονόμου
11) Ντίνος Οικονόμου

η Ράχη μετά η γραμμένη πλάκα ο Σιόποτος, η Βρύση Πασιά ή ανατολικότερα οι Γκορτζιές. Το 19ο χλμ. που οδεύουν προς τα Γιάννενα - Αρβανιτιά και λοιπά μέρη.

Από τον Μουλαρόδρομο αυτόν (παλιό Ραδοβάνι), κυκλοφορούσαν όλοι οι Ζαγορίσιοι προτού γίνει ο αμαξωτός δρόμος.

Τέλος Απρίλη του 1944 ένα караβάνι (φάλαγγα) από αλογομούλα με αντάρτες συνοδούς, πέρασαν δίπλα από την Βρύση του Πασιά και μέσω Γαβρισίου κατευθύνετο προς την Σπλάντζα. Μέχρι τους Γαβρισίους οδηγού ήταν οι Δοβριανίτες: Πίδας Καμτσίκας, Γ. Σκουτέρης (Σάββας) και Τάκης Κομπάρος.

Το караβάνι, η φάλαγγα, θα επέστρεφε μετά από λίγες μέρες, και θα έφερνε στους αντάρτες του ΕΛΑΣ διάφορα τρόφιμα, πολεμικά υλικά ή και χρήματα, τα οποία συνόδευσαν Άγγλοι στρατιωτικοί, που είχαν αποβιβασθεί κάποια νύ-

χτα στην Σπλάντζα.

Την εποχή εκείνη ξεπρόβαλε Γερμανικό Στούκας από την καναβίστρια ή το Καρακαϊδόνι και έφευγε προς το μέρος του Αη-Θόδωρου.

Εμείς παιδιά από την μία, θέλαμε να βλέπουμε το αεροπλάνο Στούκας, και από την άλλη νιώθαμε φόβο και ανατριχίλα.

Μια νύχτα του Μαΐου το караβάνι, η φάλαγγα, από τα αλογομούλα φορτωμένα με πολεμικό υλικό, τρόφιμα κλπ., επέστρεφε στο Ζαγόρι μας.

Η φάλαγγα αφού πέρασε τον αμαξωτό δρόμο Ιωαννίνων - Αρβανιτιάς προχώρησε στο Ραδοβάνι, την πήρε η χαραυγή μεταξύ Σιόποτος και Ράχης. Οπότε την αντιλαμβάνονται οι Γερμανοί και αρχίζουν να βομβαρδίζουν το χωριό μας (την Δοβρά) για να την καθυστερήσουν και να την προλάβουν τα πεζά τμήματα που υπήρχαν στις Καρυές. Ο βομβαρδισμός έγινε με κανόνια από την Ζίτσα. Τα μουλάρια και άλογα αφηνιάζουν, ρίχνουν τα φορτία και φεύγουν, μερικά περνούν την Ράχη, μερικά σκοτώνονται από τις οβίδες, οι αντάρτες που τα συνοδεύουν φεύγουν και χάνονται προς το μέρος του Ζαγοριού μας.

Οι Άγγλοι χάνουν το προσανατολισμό τους και παραδίδονται στους Γερμανούς που στα μεταξύ ήρθαν στο χωριό μας. Τότε έπεσαν αρκετές οβίδες, μία πλησίον της Ρούγας Παπαλέξη, σκοτώνοντας δύο πρόβατα της Φωτεινής, καλοσυνάτης γυναίκας.

Μία στην Παναγία μας στο δυτικό μέρος που δεν έσκασε. Άλλη μία πλησίον του Αγ. Νικολάου έξω από το χωριό και αρκετές άλλες εκτός του χωριού και στην Ράχη.

Φωτοβολίδα πράσινη, παύει τον βομβαρδισμό των κανονιών. Οι χωριανοί τότε βγαίνουν στο μεσοχώρι για να υποδεχθούν τους Γερμανούς! Υπήρχε η εντύπωση ότι εάν τους φερνόταν φιλικά, όπως σε άλλο Ζαγοροχώρι και τους υποδεχόταν, δεν θα έκαιγαν το χωριό την περασμένη χρο-

Το κουργείο των Δοβριανινών επί της οδού Αβέρωφ. Από αριστερά: Απόστολος Γκρίκος, τα παιδιά του Στέφανος και Γούλας

μαρτυρίαν αυτού, είχαν φυλακισθεί οι εξής χωριανοί:

1) Γεώργ. Βαραδίνης
2) Γούλας Κομπάρος
3) Καντής Κομπάρος
4) Ιωάννης Κορέλης (σχο-

12) Βασ. Σαρρέας (Ντούσκος)

13) Στέφανος Σαρρέας (Βράκας)
14) Σωκ. Σαρρέας (Κράτης)
15) Π. Σαρρέας (Γιώτης)

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ

νιά. Οι χωριανοί συλλαμβάνονται και οδηγούνται στα Γιάννενα στην φυλακή, ένας-δύο απέφυγαν τη σύλληψη, ο ΝΤΙΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ προσπαθεί και αυτός κάτι τέτοιο. Δεν το κατορθώνει!

Ειδοποιείται στα Γιάννενα ο Γκωλέτσος για τη σύλληψη, ήτο γερμανομαθής, είχε σπουδάσει στην Ευρώπη Πολιτικές και Οικονομικές Επιστήμες, οι Γερμανοί τον χρησιμοποιούσαν διερμηνέα. Τα μηνύματα από τον Γκωλέτση είναι καλά. Ειδοποιεί την Δοβρά ότι θα αποφυλακισθούν. Το μήνυμα το παίρνουν και οι φυλακισμένοι. Έλληνας χωροφύλακας φρουρός, που είχε υπηρετήσει στο χωριό, συζητώντας με άλλους συναδέλφους χωρίς να βλέπει τους χωριανούς και χωρίς να καταλάβει ο Γερμανός φρουρός έλεγε: «Καντή, Γούλα, Τσιάκο, είπε ο Γκωλέτσος ότι θα βγείτε από τη φυλακή»!

Οι Γερμανοί τους φυλακισμένους τους έβγαζαν ορισμένη ώρα στο προαύλιο και έκαναν βόλτες. Μετά 10 ή 13 ημέρες τους αποφυλακίζουν. Επισκέπτονται το χωριανό μας Κουρέα στην οδό Αβέρωφ, τους υποδέχεται με πολύ οτοργή και αγάπη, κόβει τα μαλλιά και τα γένια (χωρίς χρήματα). Στο Γυαλί Καφενέ στο φούρνο του Κ. Λάλου, προμηθεύονται λίγο ψωμί. Και με τα αποφυλακιστήρια στις τσέπες επιστρέφουν στο χωριό.

Στην παρέα των μικρών παιδιών των δύο οκτάχρονων και της Βούλας, προστέθηκε ο Φάνης του Ντούσκου και η Σεβασμία Χαριτίνη ή Στεφανίνα (το παιδί της ήταν φυλακισμένο) στην Γκορτζιά της Ράχης τους περιμένουν. Από μακριά βλέπουν τις Σιλόστες τους να φτάνουν!

Οι στιγμές των συναντήσεων δεν περιγράφονται όλοι κλαίγαμε από χαρά και ευτυχία νομίζω ότι ήτο μια από τις καλύτερες στιγμές της ζωής μου.

Μάρτιος 2001

Μιχ. Γεωρ. Κομ.

Όπως σε προηγούμενο ιστόρημά μου γράφω, ο Αλή Πασιάς το 1802 αποφυλακίστηκε και τους εγκατέστησε στο αρχαίο Σμολιάσιο.

Αυτό βρίσκεται στο λόφο, σύνορο Ελαφοτόπου, Αρίστης και Δολιανών.

Ο λόφος ήταν διαφιλονικούμενος και δεν υπήρξε μεγάλη αντίδραση.

Εξ άλλου τα Δολιανά τότε είχαν γίνει τσιφλίκι του Αλή.

Στο νέο οικισμό που τον ονόμασε Καλπάκι, έδωσε ξερικά χωράφια, απ' τα τρία χωριά.

Στους υποτακτικούς του, που τους είχε αναθέσει τη φύλαξη του δρόμου από Βίγλα μέχρι Νιγράδες, έδωσε σιωπηρά το ελεύθερο να παρενοχλούν τους κάτω Σουδενιώτες. Δε μπορούσε να χωνέψει ότι οι Σουδενιώτες δεν του δώσαν τόπο να φτιάσει Χάνι, στη βρύση της Ελαίας.

Έτσι αμπέλια και ποτιστικά χωράφια ήταν στη διάθεση των Καλπακιωτών, που πρώτη τους ενέργεια ήταν να επεκτείνουν το ποτιστικό χαντάκι της Στιούντβης μέχρι τον ξερικό κάμπο των Δολιανών, μη λογαριάζοντας ότι το νερό δεν επαρκούσε για τους νοικοκυραίους.

Ακολούθησαν ομηρικοί καυγάδες και προσφυγή των Σουδενών στα τούρκικα δικαστήρια.

Οι νεοεγκατασταθέντες στο Καλπάκι ήταν χριστιανοί, μερικές μάλιστα οικογένειες, πήγαν στη δούλεψη του μετοχίου του Αηλιά και ο καλόγερος τους παρεχώρησε στέγη στα Καλύβια (Τσερβαρίου) που μερικά ήταν ιδιοκτησία του Μονα-

στηρίου Αηλιά Μονοδενδρίου.

Όμως οι Καλπακιώτες δεν άφησαν το ζανάτι της κλεψιάς. Κάθε λίγο, όλο και κάποια ληστεία θα γινόταν σε καραβάνια που διέσχιζαν την παραιγνατία κι οι φύλακες βρίσκονταν σε αντίθετο σημείο. Ο πανέξυπνος Αλής κατάλαβε τι γίνεται.

Ανέθεσε σε κολαούζο να πληροφορήσει με τρόπο Καλπακιώτη ότι, σε λίγο καιρό θα περνούσε καραβάνι μεταφέροντας απ' το Μπεράτι κασσονικό με ασήμι και χρυσάφι με προορισμό την κάσση του Αλή.

Οι οπλισμένοι στρατιώτες του Αλή κρύφθηκαν στις σκεπασμένες άμαξες και στην τελευταία έβαλαν δυο κασσόνια γεμάτα ποταμίσιες πέτρες και ασφαλισμένα με βαρυές κλειδαριές.

Όταν το καραβάνι έφτασε στο Γαϊδαρο άνω Ραβενίων, οι ληστές βγήκαν από τα ντούσκα και σταμάτησαν το καραβάνι. Πριν προλάβουν να κατεβάσουν τα βαριά κασσόνια, όρμησαν οι φρουροί και τους πετσόκοψαν πλην ενός, ο οποίος ομολόγησε ότι οι κλέφτες ήταν Καλπακιώτες.

Στη συνέχεια οι τουρκαλβανοί ανέβηκαν στο χωριό και σφάξαν όσους βρήκαν. Άντρες, γυναίκες, παιδιά και έσκαψαν όλα τα σπίτια.

Γλύτωσαν μόνο όσες φεμίλιες έμεναν απέναντι στο Μετόχι.

Την ίδια μέρα, έχοντας εντολή απ' τον Αλή, διαγούμισαν και το Μοναστήρι της Βελλάς (1817).

Πρώτα έδωξαν τους καλόγερους και μετά τη λεηλασία έβαλαν φωτιά στα κελιά και όλα τα υποστατικά.

Δε μπόρεσαν να ανοίξουν την Εκκλησιά.

Άρπαξαν γίδια, πρόβατα, γελάδια, γουρούνια και φύγαν για Αλβανία.

Απ' τη χρονιά εκείνη (1817) το Μοναστήρι ορφάνεψε από καλογέρους.

Μετά την καταστροφή του Καλπακίου, οι Δολιανίτες, Αρτσισινιοί και Τσερβαριώτες πήραν πίσω τα χωράφια τους και κατεδάφισαν τη Χριστιανική Εκκλησία του χωριού, με τη σιωπηρή συγκατάθεση του Σουδενιώτη Επισκόπου Βελλάς και Κονίτσης κυρ Λεοντίου για να μη ξανακονιάσουν οι διασωθέντες Καλπακιώτες.

Το όνομα Καλπάκι στην όλη περιοχή, έδωσε το 1940, ο υποστράτηγος Παν. Μαυρογιάννης για να αποφύγει τις επί μέρους ονομασίες των οχυρωματικών έργων από Γκραμπάλα μέχρι Βελλά και έγινε παγκόσμια γνωστό απ' την περιλαμπρή νίκη των ελληνικών στρατευμάτων ενάντια στον Ιταλό εισβολέα.

Ο σημερινός ομώνυμος οικισμός πρωτοεμφανίστηκε το 1948 κατά τον εμφύλιο και αποτελέστηκε από Τσερβαριώτες και Κάτω-Σουδενιώτες (στην πλειοψηφία Σαρακατσαναίους) που εγκαταστάθηκαν στη ράχη της Γορίτσας (Ελαία).

Η γονιμότητα αυτή περιοχή που για 520 χρόνια έμεινε ακατοίκητη ξαναβρίσκει την παλιά της μορφή και ο Δήμος Καλπακίου θα αναβιώσει τις αρχαίες πόλεις Οπαΐας, Βελλάς και Ελαίας.

Διομήδης Ν. Σουσιόπουλος

Κάτω Σουδενό

Φλεβάρης 2001

Λησμονημένοι στίχοι
Ενθύμιο

Στον ποιητή Μιχάλη Γάκη

Τως έχεις πεθάνει ποιος το ξέρει...
μα θυμάμαι τα ωραία μας βράδια προς την
εξοχή.
—λάφυρα του βραδιού— χέρι με χέρι,
δίχως καπέλο και στο πρόσωπο η βροχή.

Κι ως ήτανε η γειτονιά με αναμμένα
φώτα για τις γιορτές των αγοριών,
εμείς οδεύαμε σαν ορφανά μένα
κάτω απ' τη μαρμαρυγή των αστεριών.

Οι γαλανοί ουρανοί μας συγκινούσαν
σε αμνημόνευτα ώρες μακρινές...
και οι κυρίες που αέρινες περνούσαν
σε λεωφόρους κάτω από φτελιές!

Φίλε μου, αλήθεια εκεί στους λόφους
σε ακολουθούν οι στίχοι σου οι ευγενικοί;
Λέγανε για παλιούς, χλωμούς συντρόφους
που στη σελήνη εφύγαν σκεφτικοί.

Για φύλλα εαρινά που στην αυλή μας
στενάζανε σε μια γωνιά μοναχική,
για τους ανέμους του βραδιού που η ψυχή
μας,
η αλλόκοτη ψυχή τους κατοικεί!..

Κατοχή, 1942

Ελεγείο

Έσπασε κλώνος από φως μεσουρανίας και πέ-
φτει...

Να μη ρωτάς διαβάτη μου πως όλα βουβαθή-
καν
σκήψε, καλέ, στα νειάτα τους να τα μοιρολο-
γήσεις,
πάρε, καλέ, τα μάτια τους για να τα σεριανί-
σεις.

Ρίξε σκονιά να δέσουνε, ρίξε τους παλαμά-
ρια,
τον άγριο πόνο που κουνάει τη γη και τις
καρδιές τους,
κουνάει βράχια ριζιμιά και θα τα ξεριζώσει!

Παιδούλες που διαβήκανε τα σύνορα του
ήλιου
σε κάθε πέτρα αφήσανε ανάγλυφο για πάντα
το τρυφερό παράπονο του αποχαιρετισμού
τους...

(Γράφτηκε το 1958 για την Ειρ. Τόλογλου και τη
Μαρ. Ράπτη από το Καπέσοβο, μαθήτριες Γυμνα-
σίου Τραπεζοπόρου, που χτυπήθηκαν από κεραυνό
και τις θρήνησε όλο το Ζαγόρι).

Φρίξος Τζιόβας

ΠΟΙΗΣΗ

Η ζωή εν τάφω

του Άλκη Μυρσίνη-Μάνθου

Νταγκ, νταγκ... αργόθρηνη αρμονία
τ' απόβραδου τη σιγαλιά ταράζει
βαρύθυμη η Πλάση όλη στενάζει
και πένθυμη αρχίζει ακολουθία.

Ο Χρόνος τα αιώνια δεν αλλάζει.
Στη Σεμνή του Ναού μας Παναγία
τη βουβή, την ανθρώπινη αγωνία,
χαροκαμμένη Μάννα αποθανιάζει.

Στον Επιτάφιο γύρω άσπροι κρίνοι
παρθένες του Νυμφίου στρώσαν κλίνη
κι αμέτρητα φωτάν λαμπαδοκέρια.

Και στ' άφταστα ουράνια απόψε πλάτια
θαμπά —σαν χλωμοκάντηλα— τ' αστέρια.
Θρήνος εδώ, κι εκεί κλαμμένα μάτια.

Χωριό μας... (τραγουδί)

Χωριό μας μαρμαρόχτιστο,
χωριό μας ζηλεμένο,
στολίδ' ήσουν του Ζαγοριού
και τώρα ρημαγμένο.

Πως να το πουν τα χείλη μας
πως να το πει η καρδιά μας.
Κάποτε σ' είχαμ' ακριβό,
λαχτάρα στα όνειρά μας.

Κι ήρθαν χρόνια δίσεχτα.
Κι ήρθαν καιροί χαμένοι.
ρημάζανε τα σπίτια σου.
Και κλαίν κι οι πεθαμένοι.

Βουβάθηκαν οι αυλόποστες
ρέβουνε τα ξωκκλήσια.
Και στο «βαρό» δεν παίζουν πια,
λεβέντες και κορίτσια...

Χορτάρισαν οι δρόμοι σου.
Κλειστήκανε οι ρούγες.
Αϊτέ μας, πως σ' ομίχλαμε
κομμάτια τις φτερούγες;

Σκορπίσανε τα νιάτα σου
στα ξένα, σ' άλλα μέρη.
Τους στέλνουμε το κλάμα σου,
μην πίσω και τους φέρε...

με του χωριού μας τα πουλιά,
τ' αηδόνια, τα «τακούτσια»,
τους στέλνουμε το κλέσμο,
Τους στέλνουμε μανούσια...

Από «τ' ανήλια», το «βαρό»,
τη «Μπιστερή», τις «Φτέρες».

Να δει αδέρφια το χωριό,
καλές και πάλι μέρες.

Αιντες, κοπέλες και παιδιά,
αιντες, γυναίκες, γέροι.
Να φέρουμε στα Σουδενά,
πάλι το καλοκαίρι.

Αιντες να τ' αρματώσουμε
παιδιά, γιατί είναι κρίμα.
Αιντες! Να νοιώσουν κι οι νεκροί,
πιο ανάλαφρα στο μνήμα.

B.T.

(Τραγουδήθηκε στο σκοπό του «Μάγισσα δώ-
σιμου φάρμακο» σ' εκδήλωση του Συλλόγου μας
το 1974 στο «Παλλάδιο»)

Αλλότριος Θεός

Μαρία Χρ. Τσίλη

Στέκεις ψηλά
Για να είσαι Θεός μου
απρόσιτος, για να σε αγαπώ.
Τα φτερά μου λειώσαν
στον πύρινο ήλιο
οβήσανε το θυμίαμα
μας αθάνας ψυχής.

Στέκεις ψηλά
για να είσαι Θεός μου
αόρατος, Ο ουρανός δεν χαμηλώνει
ψυχρή πνοή, ανέπαφη.
Για νηπιότιδες
κι ασύλληπτες υπάρξεις.

Στέκεις ψηλά
για να είσαι Θεός μου
νεφελοσκεπής, στο αχανές τρομακτικό
άνθη παρθενικά
γίνονται κόκκινα στην προσμονή Σου
άμοιρες, νυφικές στολές,
χαρένιες.

Στέκεις ψηλά
για να είσαι Θεός μου
κατακτητής, θες δώρα ηγεμονικά
πολύτιμους λίθους
φειδωλή δωρεά
γερασμένη σοφία.

Στέκεις ψηλά
για να είσαι Θεός μου
φοβερός, θηρυντής στον νου την αχάνεια
στιγνείς θρόνο
λουλούδια ναρκωμένα
παγερή απειλή
δηλητήριο.

Στέκεις ψηλά
για να είσαι Θεός μου
τιμωρός, Στ' άστρινα σκόνη του Χώρου
χνουδίνους καρπούς έδρεψες.
Με μέθη εισέπνευσες
λεπτεπύλεττα άνθη
Φέρετρα έξχειλα χόμα.

Όπως αναφέρεται και στο σχετικό ρεπορτάζ του «Η.Α.» της 5/4/2001, στις 4 Απριλίου τ.ε. έγινε στο Μέτσοβο, με πρωτοβουλία της «ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.», συνάντηση και ανταλλαγή απόψεων για το υπό ίδρυση ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΙΝΔΟΥ. Στο εν λόγω Πάρκο, συμπεριλαμβάνεται, ασφαλώς και ο Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου.

Επειδή από το προηγούμενο, στις 15-17 Σεπτεμβρίου 2000 Συνέδριο στο Μονοδένδρι, με θέμα: «**Προστασία των Εθνικών Δρυμών**», προέκυψαν πολλές ασάφειες, ερωτημάτων και ανησυχίες εύλογες (βλέπε «Ζ» Ν.270, σελ. 3), ως προς το φορέα διαχείρισης των Δρυμών, δημοσιεύουμε στη συνέχεια για ενημέρωσή:

α) Τα πορίσματα του Συνεδρίου στο Μονοδένδρι, που ευγενώς μας απεστάλησαν από τον καθηγητή Κ. Γεώργιο Παπαδημητρίου, που συμμετείχε σ' αυτό και

β) Προτεινόμενο Σχέδιο για την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο συζητήθηκε στο Συνέδριο του Μετσόβου, που στάλθηκε από το Δήμαρχο Κεντρικού Ζαγορίου στους Δημοτικούς Συμβούλους και τα Τοπικά Συμβούλια, ζητώντας τις προτάσεις και παρατηρήσεις τους, αφού το θέμα θα συζητηθεί στο Δημοτικό Συμβούλιο, για να διαμορφώσει τις τελικές προτάσεις του.

Παρατηρήσεις και προτάσεις μπορούν να διατυπωθούν κ' από κάθε Ζαγόριο, νομίζουμε, για ένα τόσο σοβαρό θέμα όπως η ίδρυση Εθνικού Πάρκου.

«Ζ»

Από το Συνέδριο «Η προστασία των Εθνικών Δρυμών» που έγινε στο Μονοδένδρι - Ζαγοροχώρια στις 15-17 Σεπτεμβρίου 2000

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

1. Η επανεξέταση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την προστασία των εθνικών δρυμών είναι από καιρό επιβεβλημένη. Επιβεβλημένη είναι όμως και η διαμόρφωση μίας σύγχρονης και ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης τους με στόχο την αρμονική συνάρθρωση του ανθρώπινου και του φυσικού περιβάλλοντος. Αποτελεί κοινό τόπο ότι η προστασία των εθνικών δρυμών είναι υπόθεση σημαντική τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

2. Στη χώρα μας διαπιστώνεται μεγάλη υστέρηση στην προστασία των εθνικών δρυμών, παρά την ύπαρξη θεσμικού πλαισίου που αναγείνται πάντως σε διαφορετικές περιόδους και δεν είναι απαλλαγμένο από αντιφάσεις. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι τα μέσα που χρησιμοποιεί η Πολιτεία είναι συνήθως αναχρονιστικά, αποσπασματικά και, γι' αυτό, ανεπαρκή. Με αυτά τα δεδομένα, δεν είναι δυνατόν να γίνεται σοβαρά λόγος για προστασία, και μάλιστα αειφορική διαχείριση, των εθνικών δρυμών.

3. Αναγκαία είναι, εν πρώτοις, η εκκαθάριση και ο εκσυγχρονισμός της σχετικής νομοθεσίας με γνώμονα σύγχρονες αντιλήψεις. Επίσης, πρέπει να εκδοθούν οι απαραίτητες κανονιστικές πράξεις, ώστε το θεσμικό πλαίσιο να καταστεί πλήρες και να αποβεί λειτουργικό.

4. Καθοριστικές συνιστώσες κάθε συστήματος για την αειφορική διαχείριση των εθνικών δρυμών είναι ιδίως η ίδρυση φορέα διαχείρισης, η κατάρτιση κανονισμού διαχείρισης και λειτουργίας και η εκπόνηση διαχειριστικού σχεδίου. Οι διατάξεις του πρόσφατου ν. 2742/1999 για τους φορείς διαχείρισης καθιερώνουν ένα οργανωτικό σχήμα, το

Προστασία Εθνικών Δρυμών

οποίο δεν επιτρέπει διαφοροποιήσεις με βάση τις ιδιαιτερότητες των προστατευόμενων περιοχών.

5. Επιτακτική είναι λοιπόν η αναζήτηση πρόσφορων προτύπων για τους διαχειριστικούς φορείς. Ο νομοθέτης πρέπει να κινηθεί με ευρηματικότητα και, αξιοποιώντας διεθνή πρότυπα, να υιοθετήσει, αντί του μονιστικού σχήματος που ισχύει σήμερα, εναλλακτικές λύσεις για τις επιμέρους κατηγορίες των εθνικών δρυμών.

6. Η οργάνωση σύγχρονης πολιτικής για την προστασία τους προϋποθέτει επαρκή στελέχωση του Τμήματος Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η προσφυγή σε ειδικούς συμβούλους (outsourcing), παρά την προφανή χρησιμότητά της, αποδείχθηκε ανεπαρκής στην πράξη.

7. Οι αρμοδιότητες πρέπει να καταμενούνται με σαφήνεια, τυχόν δε διαφορές μεταξύ των συναρμοδίων αρχών και φορέων —δηλαδή της κεντρικής και αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης και των Μ.Κ.Ο.— πρέπει να συναιρούνται σε ένα συνεκτικό και αποδοτικό σύστημα.

8. Ο συντονισμός, εξάλλου, των Μ.Κ.Ο. και η αρμονική συνεργασία τους με τις δημόσιες αρχές αποτελούν αναγκαίο όρο για τη συμμετοχή της κοινωνίας στη διαχείριση των εθνικών δρυμών. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι ο χώρος της προστασίας του περιβάλλοντος είναι προνομιακός για την κοινωνία των πολιτών. Η **συνάρθρωση του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα για την αειφορική διαχείριση των εθνικών δρυμών είναι λοιπόν εξαιρετικά ευπρόσδεκτη.**

9. Η προστασία των εθνικών δρυμών στις όμορες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης απαιτεί ανάληψη πρωτοβουλιών, οργανωμένη συνεργασία και ανταλλαγή τεχνονομίας μεταξύ τους. Η Ελλάδα θα μπορούσε να προσφέρει πολλά προς αυτήν την κατεύθυνση.

10. Αλλά και η ανάληψη πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μελέτη των κοινών γνωρισμάτων των δασών των μεσογειακών χωρών θα συντελέσει στο συντονισμό των προσπαθειών, που αποβλέπουν στη διαμόρφωση πολιτικής προστασίας των εθνικών δρυμών σε διάφορους κρίσιμους τομείς, όπως την πρόληψη πυρκαγιών.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής των ορεινών όγκων της Β. Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου και ίδρυση ειδικού φορέα διαχείρισής της

Άρθρο 1 Σκοπός

Σκοπός του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος είναι η προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία τμήματα της περιοχής «ορεινών όγκων Βόρειας Πίνδου», που διακρίνο-

νται για την μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία, με το χαρακτηρισμό της ως Εθνικό Πάρκο.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των σπανίων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην συγκεκριμένη περιοχή.

Άρθρο 2 Χαρακτηρισμός και οριοθέτηση περιοχής και ζωνών

1. Χαρακτηρίζεται ως Εθνικό Πάρκο με την ονομασία «**Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου**», σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 18 και την παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 1650/86, η χερσαία περιοχή των ορεινών όγκων της Β. Πίνδου, που βρίσκεται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων των κοινοτήτων Παπύγκου, Διστρατού, Βοβούσας, Μηλέας και δήμων Κόνιτσας, Κεντρικού Ζαγορίου, Τύμφης, Ανατολικού Ζαγορίου, Μετσόβου, Εγνατίας, Περάματος του Νομού Ιωαννίνων και των κοινοτήτων Περιβολίου, Αρδέλλας, Σμιζής, Σαμαρίνης, Φιλιππαινών και δήμων Γοργιανής, Θεόδωρου Ζιάκα του Ν. Γρεβενών, όπως τα όρια της φαίνονται με την ...γραμμή στα ...πρωτότυπα διαγράμματα σε κλίμακα 1:50.000, που θεωρήθηκαν από τον προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την ...πράξη του και που αντίτυπα τους σε φωτομικροκτυπη δημοσιεύονται με το παρόν διατάγμα. Τα όρια της εποχής αναφέρονται στο συνημμένο παράρτημα 1, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος.

2. Εντός του Εθνικού Πάρκου, όπως οριοθετείται στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου, χαρακτηρίζονται ως **Περιοχές Προστασίας της Φύσης**, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 18 και την παρ. 2 του άρθρου 19 του ν. 1650/86, οι κάτωθι χερσαίες περιοχές, που βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων της κοινότητας Παπύγκου και των δήμων Κεντρικού Ζαγορίου, Τύμφης, Κόνιτσας του Ν. Ιωαννίνων και της κοινότητας Περιβολίου του Ν. Γρεβενών, όπως τα όρια τους φαίνονται με την ...γραμμή στα πρωτότυπα διαγράμματα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου:

α) Περιοχή Προστασίας της Φύσης Βίκου, με την ονομασία Πυρηνάς του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου - Τμήμα Βίκος (Ζώνη Ια).

β) Περιοχή Προστασίας της Φύσης Αώου, με την ονομασία Πυρηνάς του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου - Τμήμα Αώος (Ζώνη Ιβ).

γ) Περιοχή Προστασίας της Φύσης Βάλια Κάλντα, με την ονομασία Πυρηνάς του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου - Τμήμα Βάλια Κάλντα (Ζώνη Ιγ).

Τα όρια των Περιοχών Προστασίας της Φύσης αναφέρονται στο συνημμένο παράρτημα 1, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος Προεδρι-

κού Διατάγματος.

3. Εντός του Εθνικού Πάρκου, όπως οριοθετείται στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου, χαρακτηρίζονται ως **Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών**, κατ'εφαρμογή της παρ. 4 άρθρου 18 του ν. 1650/86, οι κάτωθι χερσαίες περιοχές, που βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων των κοινοτήτων Παπύγκου, Βοβούσας, Μηλέας και δήμων Τύμφης, Κεντρικού Ζαγορίου, Κόνιτσας, Ανατολικού Ζαγορίου, Μετσόβου του Ν. Ιωαννίνων και της κοινότητας Περιβολίου και δήμων Γοργιανής, Θεόδωρου Ζιάκα του Ν. Γρεβενών, όπως τα όρια τους φαίνονται με την ...γραμμή στα πρωτότυπα διαγράμματα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου:

α) Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών ευρύτερης περιοχής Βίκου - Αώου - Κουκουρούντζου - Βάλια Κάλντα (Ζώνη Ια).

β) Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών βόρειων πλαγιών όρους Κόνιτσας - Φλάμπουρο (Ζώνη Ιβ).

γ) Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών βόρειων πλαγιών όρους Μπετόλου (Ζώνη Ιγ).

Τα όρια των Ζωνών Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών αναφέρονται στο συνημμένο παράρτημα 1, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος.

Άρθρο 3 Χρήσεις, δραστηριότητες, μέτρα, όροι και περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης

1. α) Στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος, και εκτός των **Περιοχών Προστασίας της Φύσης** και **Ζωνών Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών** του άρθρου 2 παρ. 2 και 3 αντιστοίχως, **δεν επιτρέπεται η εκτέλεση εργασιών, η διεξαγωγή επιστημονικών, εκπαιδευτικών και φυσιοθεραπευτικών δραστηριοτήτων. Στην περιοχή αυτή επιτρέπεται να εκτελούνται έργα, να γίνονται έρευνες και να ασκούνται δραστηριότητες, κυρίως παραδοσιακού χαρακτήρα, με τους όρους και περιορισμούς που καθορίζονται ειδικότερα από τον οικείο Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας. Για την εγκατάσταση υποδομών υποστήριξης των παραπάνω δραστηριοτήτων απαιτείται προέγκριση χωροθέτησης και έγκριση περιβαλλοντικών όρων τουλάχιστον τύπου Α2, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/1990.**

β) Εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος, και των **Περιοχών Προστασίας της Φύσης** και **Ζωνών Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών** του άρθρου 2 παρ. 2 και 3 αντιστοίχως, **δεν επιτρέπεται:**

i. Η καταστροφή ή απομικροποίηση χηλικών έργων και υλικών του Εθνικού Πάρκου.

ii. Η κοπή δένδρων καθέτων, ξεριζώμα και η συλλογή φυτών, σπορίων και γενικά κάθε φθορά της βλάστησης σε δημόσια δάση και δημοσίου χαρακτήρα εκτάσεις. Οι ενέργειες αυτές δύναται να υλοποιούνται μόνο στα πλαίσια της αειφορικής διαχείρισης που εκδίδεται από την ειδική αδειά που εκδίδεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

iii. Η συλλογή και μεταφορά φυτωρίων, χλωρίδας και καυσόξυλων από δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις. Κατ'εξαι-

ση και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που αναφέρονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας επιτρέπεται η συλλογή και μεταφορά καυσόξυλων για την κάλυψη ατομικών αναγκών των κατοίκων των πέριξ του Εθνικού Πάρκου Ο.Τ.Α., εφόσον αυτά προέρχονται είτε από ξερή ή κατακείμενη ξυλώδη βλάστηση, είτε από την ενάσκηση της δασοπονίας (ξυλοπονίας) στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου.

iv. Η συλλογή βοτάνων από δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις για εμπορικούς σκοπούς. Κατ'εξαιρέση επιτρέπεται η συλλογή βοτάνων για την κάλυψη ατομικών αναγκών και μόνον, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

v. Η συλλογή ασπονδύλων για εμπορικούς σκοπούς. Κατ'εξαιρέση επιτρέπεται η συλλογή ασπονδύλων για την κάλυψη ατομικών αναγκών και μόνον, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vi. Το άναμμα φωτιάς σε δάση και δασικές εκτάσεις.

vii. Η τοποθέτηση πινακίδων. Κατ'εξαιρέση επιτρέπονται, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας:

— οι πινακίδες σήμανσης των οδών του Υπ. Συγκοινωνιών και

— οι πινακίδες για την οριοσίμανση των προστατευόμενων ζωνών και την ενημέρωση των επισκεπτών.

viii. Η βόσκηση στους ειδικά διαμορφωμένους και οργανωμένους χώρους ανάπαυσης και αναψυχής των επισκεπτών του Εθνικού Πάρκου, καθώς και κατά μήκος και πέριξ των μονοπατιών διακίνησης των επισκεπτών. Στους υπολοίπους χώρους ασκείται αυτοί την παρακολούθηση του κτηνοτρόφου βοσκού.

ix. Η κίνηση τροχοφόρων **εκτός** των υφιστάμενων δρόμων, εκτός εάν η κίνηση αυτή πραγματοποιείται για εργασίες προστασίας και διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου, για την άσκηση της δασοπονίας καθώς και για την άσκηση των επιτρεπόμενων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε ιδιωτικές εκτάσεις.

x. Η πώληση τροφίμων και άλλων αντικειμένων, καθώς και η καθ'οιονδήποτε τρόπο έκθεση και διανομή αυτών. Κατ'εξαιρέση επιτρέπεται η πώληση τοπικών προϊόντων και ενημερωτικού υλικού σε υπαίθριους χώρους και κτίρια που ορίζονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

xi. Το κυνήγι κάθε ζώου με οποιοδήποτε μέσο σε όλη τη διάρκεια του έτους σε ζώνη εύρους 1000 μέτρων περιμετρικά των οργανωμένων και λειτουργούντων χώρων ήπιας αναψυχής και των μονοπατιών κίνησης επισκεπτών, που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας, καθώς και στις περιοχές όπου ισχύουν ειδικές απαγορεύσεις κυνηγιού. Στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας δύναται να προβλέπονται ειδικότεροι όροι και ζώνες για την άσκηση του κυνηγιού σε όλη την έκταση του Εθνικού Πάρκου.

xii. Η αφαίρεση ή καταστροφή φυλών, αυγών ή νεοσσών των πουλιών.

xiii. Η απόρριψη ή η τοποθέτηση σκουπιδιών σε χώρους άλλους από τα δοχεία απορριμμάτων και η καθ'οιονδήποτε τρόπο ρύπανση του χώρου γενικά.

xiv. Η πρόκληση ζημιών σε γεωλογικούς σχηματισμούς.

xv. Νομίμως υφιστάμενες δραστηριότητες επιτρέπεται να συνεχιστούν.

Ειδικότεροι όροι γι' αυτές δύναται να περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

γ) Όροι και περιορισμοί δόμησης:

i. Ως όριο κατάτμησης και αρτιότητας ορίζονται τα 8 στρ. Κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα γήπεδα εμβαδού 4 στρ. τα υφιστάμενα κατά την ημέρα δημοσίευσής του παρόντος.

ii. Δεν ισχύουν παρεκκλίσεις αρτιότητας για την παρόδια δόμηση, όπως αυτές ορίζονται στο από 6.10.78 Π.Δ. (ΦΕΚ Δ' 538) και τα τροποποιητικά του διατάγματα.

iii. Δεν επιτρέπεται η εκτός σχεδίου δόμηση τουριστικών εγκαταστάσεων οποιουδήποτε είδους. Κατ'εξαιρέση επιτρέπεται η εγκατάσταση οργανωμένων κατασκήνωσων και η κατασκευή των απαραίτητων υποδομών υποστήριξης μετά από γνώμη του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος.

iv. Όλα τα ισχύοντα μεγαλύτερα όρια αρτιότητας για τις επιτρεπόμενες χρήσεις εξακολουθούν να ισχύουν.

2. α) **Στις περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ζώνη Ι), όπως ορίζονται στο άρθρο 2 παρ. 2 του παρόντος, διαχειριστικός στόχος είναι η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και η αποτελεσματική προστασία του, ώστε να ακολουθήσει η φυσική του εξέλιξη χωρίς ανθρώπινες επεμβάσεις. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται ως Πυρηνές του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου.**

β) Στις Περιοχές Προστασίας της Φύσης απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα, κατ'εξαιρέση επιτρέπεται:

i. Η εκτέλεση εργασιών που αποσκοπούν στη διατήρηση των χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας και εφ'όσον περιλαμβάνονται σε συγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης.

ii. Η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας. Οι άδειες για τις δραστηριότητες αυτές εκδίδονται βάσει της παραγράφου 1α του άρθρου 6 του παρόντος Π.Δ.

iii. Η ξενάγηση επισκεπτών και η διοργάνωση οικοτουριστικών προγραμμάτων σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, σε καθορισμένες διαδρομές και χώρους και αποκλειστικά πεζή, είτε τα από άδεια που εκδίδεται βάσει της παραγράφου 1β του άρθρου 6 του παρόντος Π.Δ. και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

iv. Η εγκατάσταση πινακίδων σήμανσης των οδών του Υπ. Συγκοινωνιών, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

v. Εργα συντήρησης και βελτίωσης των μονοπατιών με τις αντίστοιχες υποδομές ξεκούρασης και ενημέρωσης επισκεπτών εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας και σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις που δύναται να περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vi. Η εγκατάσταση κυψελών μελίσσιων, επιτρέπεται μετά από ειδική άδεια των αρμόδιων Υπηρεσιών και γνώμη του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος.

iv. Η άσκηση της κτηνοτροφίας σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vii. Η συντήρηση υφιστάμενων

οδών με αποκλειστικό στόχο τη διαχείριση της περιοχής, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους του Κανονισμού Διοίκησης και λειτουργίας και εφ'όσον συγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου. Απαγορεύεται κάθε διαπλάτυνση και ασφαλτοστρώση υφιστάμενων οδών και κάθε νέα διανομή. Από την ρύθμιση αυτή εξαιρείται η επαρχιακή οδός Αρίστης-Παπύγκου.

viii. Η λήψη μέτρων και η εκτέλεση έργων, που περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου.

ix. Η είσοδος και κίνηση των επισκεπτών σε καθορισμένες χρονικές περιόδους, σε καθορισμένες διαδρομές και χώρους και αποκλειστικά πεζή, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας. Από την ρύθμιση αυτή εξαιρείται η επαρχιακή οδός Αρίστης-Παπύγκου.

x. Η κίνηση οχημάτων στις υφιστάμενες οδούς επιτρέπεται μόνο για εργασίες διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Από την ρύθμιση αυτή εξαιρείται η επαρχιακή οδός Αρίστης-Παπύγκου.

xi. Νομίμως υφιστάμενες δραστηριότητες σε ιδιωτικές εκτάσεις επιτρέπεται να συνεχιστούν. Ειδικότεροι όροι για αυτές δύναται να περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

γ) Όροι και περιορισμοί δόμησης

i. Δεν επιτρέπεται η εκτός σχεδίου δόμηση. Νομίμως υφιστάμενα κτίσματα ή κατασκευές επιτρέπεται να διατηρούνται στη χρήση για την οποία κατασκευάσθηκαν. Η αλλαγή της χρήσης επιτρέπεται μόνον εφόσον γίνεται για λόγους προστασίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής και μετά από έγκριση περιβαλλοντικών όρων κατηγορίας τουλάχιστον Α2 σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/1990.

3. α) **Στις Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών (Ζώνη ΙΙ), όπως ορίζονται στο άρθρο 2 παρ. 3 του παρόντος, διαχειριστικός στόχος είναι η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και η αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του. Στις περιοχές αυτές επιτρέπεται η άσκηση ασχολιών και δραστηριοτήτων, κυρίως παραδοσιακών, και εφ'όσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς της προστασίας.**

β) Συγκεκριμένα, πλέον των αναφερόμενων στην παρ. 2 του παρόντος άρθρου, επιτρέπεται:

i. Η εγκατάσταση πινακίδων σήμανσης των οδών του Υπ. Συγκοινωνιών, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

ii. Η κίνηση οχημάτων στις υφιστάμενες οδούς επιτρέπεται και για την άσκηση των επιτρεπόμενων παραγωγικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με ειδικότερες ρυθμίσεις που δύναται να περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

iii. Η εγκατάσταση κυψελών μελίσσιων, επιτρέπεται μετά από ειδική άδεια των αρμόδιων Υπηρεσιών και γνώμη του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος.

iv. Η άσκηση της κτηνοτροφίας σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vii. Η συντήρηση υφιστάμενων

v. Η βελτίωση των βοσκοτόπων (πολιβάδα) μετά από εκπόνηση λιβαδοποινικού σχεδίου ανάπτυξης και σύμφωνα με τους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vi. Ο εμπλουτισμός ντόπιων ειδών πανίδας μετά από ειδική μελέτη και γενετικό έλεγχο και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

vii. Η άσκηση της παραδοσιακής γεωργίας σε ιδιωτικές εκτάσεις και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

viii. Η ερασιτεχνική αλιεία (με αγκίστρι) από συγκεκριμένες θέσεις και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

ix. Η συλλογή βοτάνων από δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις για την κάλυψη ατομικών αναγκών και μόνον (και όχι για εμπορικούς σκοπούς), σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

x. Η συλλογή και μεταφορά καυσόξυλων από δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις για την κάλυψη ατομικών αναγκών των κατοίκων των πέριξ του Εθνικού Πάρκου Ο.Τ.Α., εφόσον αυτά προέρχονται από ξερή ή κατακείμενη ξυλώδη βλάστηση, και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που αναφέρονται στον Κανονισμό Διοίκησης και λειτουργίας.

γ) Όροι και περιορισμοί δόμησης

i. Δεν επιτρέπεται η εκτός σχεδίου δόμηση. Νομίμως υφιστάμενα κτίσματα ή κατασκευές επιτρέπεται να διατηρούνται στη χρήση για την οποία κατασκευάσθηκαν. Η αλλαγή της χρήσης επιτρέπεται μόνον εφόσον γίνεται για λόγους προστασίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής και μετά από έγκριση περιβαλλοντικών όρων κατηγορίας τουλάχιστον Α2 σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/1990.

ii. Κατ'εξαιρέση επιτρέπονται:

— προσθήκες σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις για λόγους υγιεινής, ασφάλειας, εξοικονόμησης ενέργειας και αποθήκευσης νερού μετά από γνώμη του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος.

— μικρά στεγάστρα για την εξυπηρέτηση της κτηνοτροφίας μετά από έγκριση της αρμόδιας Διεύθυνσης Γεωργίας και μετά από γνώμη του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος. Τα μικρά στεγάστρα θα έχουν μέγιστη επιφάνεια 50 τ.μ., μέγιστο ύψος 3,00 μ., προσαυξημένο κατά 1,20 μ. για τη στεγή και δεν θα έχουν πλευρικούς τοίχους. Τα υλικά υποστυλωμάτων θα είναι ξύλο ή μέταλλο, τα υλικά της επιστέγασής θα είναι αυλακωτές πλάκες.

— κτιριακές εγκαταστάσεις του Φορέα Διαχείρισης του άρθρου 4 του παρόντος, οι οποίες εξυπηρετούν την προστασία και ανάδειξη του Εθνικού Πάρκου καθώς και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

— μικρά ορειβατικά καταφύγια, μετά από Προέγκριση Χωροθέτησης και Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων κατηγορίας τουλάχιστον Α2, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/1990 και εφ'όσον περιλαμβάνονται σε συγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Χειμωνιάτικο μεσημέρι στα Πάνω Σουδενά. Εδώ και λίγους μήνες δεν μας κάνει η καρδιά ν' αγναντέψουμε προς τα κει που βγαίνει ο ήλιος. Η Αραβιά και ο Ζαβρούχος μοιάζουν με ξυρισμένα κεφάλια φυλακισμένων. Η φωτιά τα ξεγύμνωσε, όχι μόνο απ' τα δέντρα, αλλά κι από τη μαγεία και το

δέος που αφήναν στις ψυχές μας αυτά τα επιβλητικά βουνά.

Έμειναν όμως τα γνώριμα σχήματα, οι φίλοι μας οι βράχοι. Τα μάρμαρα που ξεπρόβαλλαν κάτω από τα ασανθροακμένα υπολείμματα, μας είναι γνωρίμα, όπως παλιοί συγγενείς που ύστερα από χρόνια γυρίζουν απ' τα ξένα. Οι πληγές και τα εγκαύματα του τοπίου εγγράσσονται στις ψυχές μας. Η φωτιά έκαψε κάτι μέσα μας, δημιούργησε ένα κενό περιεργο: Πάει κι ο Στάλος! Τα μεγάλα αιωνόβια δέντρα του ήταν για μας παππούδες μας, μακρινοί σοφοί πρόγονοι — ακόμα και γι' αυτούς που δεν είχαν πάει εκεί: πόσοι άλλωστε δεν είναι αυτοί που δεν επισκέπτονται τους παππούδες τους...

«Δεν ήταν έλατα και πεύκα!». Οι ξένοι δεν αισθάνονται την απουσία σε τέτοιο βαθμό. Δε βιώνουν τη συγγενική σχέση μ' αυτά τα βουνά. Ούτε και

Πάμε μια βόλτα στα καμένα;

θα ένιωθαν τόσο βαθιά την απουσία της Αγίας Παρασκευής. Ευτυχώς που σώθηκε!

Καλή τύχη; Σύμπτωση;

ρηγορούσε: «Διήλθομεν δια πυρός και ύδατος και εξήγαγες ημάς εις αναψυχήν...». Χωρίς αυτά τα βιώματα είναι δύσκολο να νιώσει κανείς την οικειότητα της πατρίδας, τη μοναδική σχέση με τον τόπο που μας γέννησε. Για έναν ξένο είναι απλώς «1598 στρέμματα καμένης δασικής έκτασης». Για μας είναι ένα καμένο κομμάτι της ψυχής μας. «Οι κρυφές συλλαβές όπου πασχίζα την ταυτότητά μου ν' αρθρώσω» (2). Όμως, μ' έναν περιεργο τρόπο, η απώλεια αυτή γίνεται και μια εκτίμηση αυτών που σώθηκαν, αυτών που στην καθημερινότητα έχουμε υποτιμήσει πάρα πολύ. Μ' αυτόν τον τρόπο, η απώλεια μοιάζει υπέρτατα πολύ μικρή, σε σχέση με ό,τι γλύτωσε από την πυρκαγιά.

Περπατώντας στα καμένα, βρίσκουμε κιάλας πουρναρακία και σπαργαούλες που ξετρυπώνουν απ' τη γη, σημάδια της Αναγέννησης, της αρ-

φτενό στα πόδια σου το χώμα για να μην έχεις που ν' απλώσεις και να τραβιάς του βάθους αόρατα και πλατύς επάνου ο ουρανός για να διαβάσεις μόνος σου την πα-

γής αλλά πάνσοφης φυσικής δημιουργίας. Απ' τους θάμνους έχουν απομείνει μόνο μικροί μαυρισμένοι κορμιοί. Αποκαλύπτονται άσπροι βράχοι και παλιές ξερολιθιές, όρια μικρών κτημάτων, σημάδια της ανθρώπινης παρουσίας που η εγκατάλειψη τα είχε κρύψει μέσα στους πυκνούς θάμνους. Τα ψηλά δέντρα στέκονται ακόμα, με τα κλωνάρια τους υψωμένα σε στάση ικεσίας, σαν τους ήρωες αρχαίας τραγωδίας. Οι λάκκες είναι καταπράσινες απ' τις πρόσφατες βροχές. Σίγουρα την άνοιξη θα γεμίσουν με πολύχρωμα αγριολούλουδα. Και το μοναστήρι της Αγια-Παρασκευής άθικτο, μια νησίδα, μια όαση μέσα στην καμένη έκταση.

Οι βροχές έπλυναν τους γυμνούς πέτρινους όγκους. Το χώμα φτωχό, μαζεύεται στις λαγκαδιές και στον κάμπο:

«...αλλά λίγο το νερό για να το χεις Θεό και να κατέχεις τη σημαίνει ο λόγος του και το δέντρο μονάχο του χωρίς κοπάδι για να το κάνεις φίλο σου και να γνωρίζεις τ' ακριβό του τ' όνομα

ντοσίνη...» (3)
Ο ήλιος χρυσίζει τη δυτική πλευρά του παλιού μοναστηριού. Ο προάυτιος του εξακολουθεί να μας δείχνει το ουρανό... Με τον καιρό το ασήμι της δαδιά του καμένου, αλλά τη φρεσκάδα της Αναγέννησης.

Χρειάζεται βέβαια και η ανθρώπινη δράση, όχι η καταστροφική, που ανακαλύπτει το νόημα της θρωπικής ύπαρξης, αυτή που έρχεται μέσα στο δάσος την Αγία Παρασκευή. Μέσα στη φύση είναι χωμαμένη η θεία, η σοφία που ζητάει... «Τώρα που θα φύγεις... πάρε μαζί σου και το παιδί... και μάθε του να μελετάει τα δέντρα» (4)

Βαγγέλης Παπαγιάννης

- 1) Άλκη Κυριακίδου-Νέστορη, Λαογραφικά Μελέτηματα, Αθήνα 1989 και Τσούπη-Ρέμου, «Όλα με ξη και με ξάσι στο Ζαγόρι», Ζαγόρι, Νοέμβριος 2000.
- 2) Οδυσσέας Ελύτης, Άξιον Εστί.
- 3) Οδυσσέας Ελύτης, Άξιον Εστί.
- 4) Γιώργος Σεφέρης, Αστυνέκη.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Για τον αγρονόμο Ζαγορίου και τον Δασάρχη Ιωαννίνων

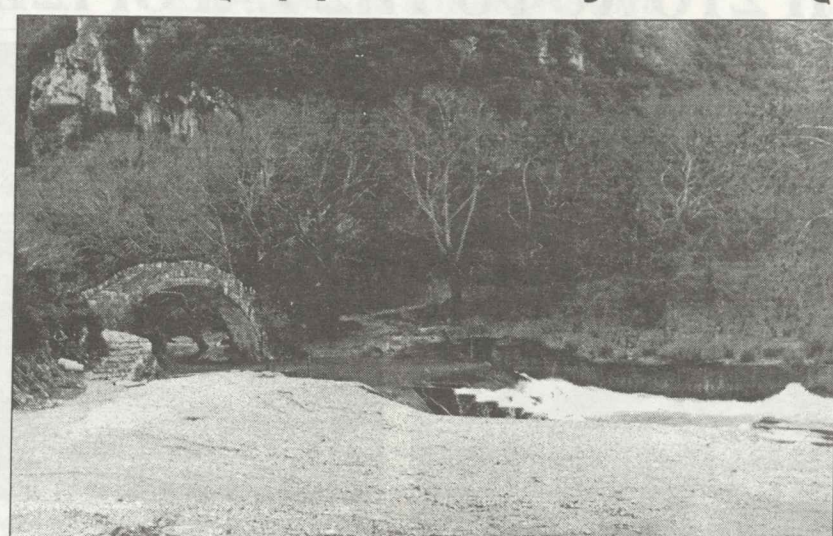
Να σταματήσει η καταστροφή του δάσους στο «Κορνήσι» της Βίτσας

Ύστερα από δέκα χρόνια αναγκάζομαι να επανέλθω και να ξαναγράψω πάλι, γιατί η λαθρουλοτόμηση στη δασική έκταση και στο ονομαστό δάσος στο «Κορνήσι» του Δημοτ. Διαμερίσματος Βίτσας Ζαγορίου, συνεχίζεται με αμείωτη ένταση και έχει φτάσει στα όρια της καταστροφής των δασικών δέντρων, γιατί έχω την

του Φιλίππου Ν. Νικολαΐδη

πεποίθηση και πιστεύω πως οι αρμόδιοι φορείς που έχουν την απόλυτη ευθύνη της προστασίας των δασικών δέντρων των ιδιοκτητών κτημάτων, αλλά και της δασικής έκτασης, ύστερα από δέκα χρόνια, θα καταλάβουν ότι πρέπει να ενεργήσουν χωρίς καθυστέρηση και να λάβουν αυστηρά και επείγοντα μέτρα, για την καταπολέμηση της μαστίγας της λαθραίας υλοτόμησης και εμπορίας των καυσόξυλων, με την καταστροφή των δασικών δέντρων.

Η τοποθεσία στο «Κορνήσι» είναι μια δασική περιοχή, που βρίσκεται προς τα νότια του Δημοτ. Διαμερίσματος Βίτσας. Απέχει από αυτό μισή ώρα περίπου

με τα πόδια και δέκα λεπτά με το αυτοκίνητο.

Πριν από χρόνια με δαπάνη του προγράμματος της ΕΟΚ και την πρωτοβου-

Έγκλημα μετά ληστείας το Υ/Η έργο Βοβούσας

• Το πλήρες κείμενο της επιστολής του που έδωσε στον «Π.Α.» και η οποία περιέχει στοιχεία της ένστασης που κατέθεσε στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας είναι το ακόλουθο:

«Διαμαρτύρομαι και ενίσταμαι κατά της πρότασης για την κατασκευή Υ/Κού έργου 93 MW επί του Αώου ποταμού στην είσοδο της Βοβούσας εις τα όρια του Εθνικού Δρυμού της Βάλια Κάλντα, το οποίο προ εξασίας με φορέα υλοποίησης τη ΔΕΗ είχε πανηγυρικά απορριφθεί με την 75025/4332/24-8-95 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ. Αρνητική απόφαση που πάρθηκε ύστερα από παραστάσεις και αγώνες της κοινότητας μας το έτος εκείνο, αρχής γενομένης με την από 18-4-95 ομόφωνη απόφαση του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου και με την κινητοποίηση των κατοίκων για τη ματαίωση του έργου.

Πρωτοστατήσαμε και δικαιωθήκαμε τότε ως κοινότητα με κυριότερο όλο μας τη σύμνοια και τη διάθεση για αγώνα και με την επίγνωση πως τίποτα δεν μπορεί να γίνει εις έναν τόπο χωρίς τη συνείδηση και χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των κατοίκων και των ντόπιων φορέων. Συμπαράστατες και σύμμαχοι στον προωδία της Αναγέννησης.

Χρειάζεται βέβαια και η ανθρώπινη δράση, όχι η καταστροφική, που ανακαλύπτει το νόημα της θρωπικής ύπαρξης, αυτή που έρχεται μέσα στο δάσος την Αγία Παρασκευή. Μέσα στη φύση είναι χωμαμένη η θεία, η σοφία που ζητάει... «Τώρα που θα φύγεις... πάρε μαζί σου και το παιδί... και μάθε του να μελετάει τα δέντρα» (4)

Συμπαράστατοι στο νέο αγώνα της κοινότητας μου και των κατοίκων κατά του ανωτέρω έργου, για τους λόγους που αυτοί διατυπώνονται και στην πρόσφατη από 14-3-2001 απόφαση και ένσταση του σημερινού Κοινοτικού Συμβουλίου, που αποτελούν συνέχεια της από 18-4-95 ομόφωνης απόφασης του προηγούμενου Συμβουλίου. Ο αγώνας συνεχίζεται.

Θεωρούμε το όλο έργο ληστρικό για το περιβάλλον και έγκλημα για την περιοχή μας.

• Έγκλημα ο ταμειοθήρας με τα 800 στρέμματα που θα κατακλυστούν από το νερό.

• Έγκλημα τα 75 μέτρα ύψος του φράγματος.

• Έγκλημα τα 100 εκατ. κυβικά μέτρα που κάθε χρόνο θα καταληστεύονται και θα εκτρέπονται προς το άλλο έργο των πηγών Αώου, προιών και αυτό παλαιότερα αυθαίρετης εκτροπής.

• Έγκλημα η άντληση του νερού στα 300 μέτρα ύψος και το τρύπημα του βουνού για να πάνε τα νερά πίσω από τη ράχη, προς τον Άραχθο ή για τὰ Γιάννενα.

• Έγκλημα τα 93 MW του προτεινόμενου έργου.

Όλα ένα μεγάλο έγκλημα. Έγκλημα μετά ληστείας.

Βασική αρχή και πάγια θέση της κοινότητας από το 1995 και παλιότερα:

• Ναι στην ανάπτυξη και την πρόοδο.

• Ναι στη λελογισμένη χρήση των φυσικών πόρων και των ποταμών για παρόχθια πάρκα, χώρους αναψυχής και άθλησης, χώρους κολύμβησης και ερασιτεχνικό ψάρεμα, εγκαταστάσεις καγιόκι, κλιμακωτές μικρολινιούλες από κορμούς πευκής κλπ (όλα, πρωτογενείς προτάσεις και οράματα της κοινότητας, προταθέντα από χρόνια τώρα, και ορισμένα ήδη εγκριθέντα, στα πλαίσια των διάφορων προγραμμάτων της Ε.Ε.: INTERREG II κλπ).

• Ναι στα μικροφράγματα κατά μήκος των ποταμών ύστερα από εμπειροστατημένη περιβαλλοντική μελέτη.

• Όχι στις εκτροπές των ποταμών. Η δημιουργία Αθλητικού Κέντρου πολλαπλών δραστηριοτήτων παροχέως του Αώου ποταμού στη θέση «Κρανιές», που θα αξιοποιηθεί κατά το καλύτερο τρόπο όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της περιοχής στα πλαίσια του 3ου ΣΠΔ, είναι από τις σπουδαιότερες προταθείσες δραστηριότητες, σύμφωνα με την από τη διετία αρμοδίας υποβληθείσα πρόταση — εισήγηση μας.

Επίπεδο αναφοράς και κέντρο των δραστηριοτήτων: ο Αώος ποταμός, πηγή ζωής και πλούτου για την κοινότητα και την ευρύτερη περιοχή από το Μέσοβρο, τη Βάλια Κάλντα, τη Βοβούσα, το Διοτράτο, μέχρι και την Κόνιστα.

Τα ποτάμια δεν γυρίζουν πίσω.

λίου του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου, δημιουργήθηκε κοινοτικός δρόμος, με αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση των κατοίκων για την καλλιέργεια των ιδιοκτητών κτημάτων τους, αλλά και την διέλευση πυροσβεστικών οχημάτων, σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Πριν από τον πόλεμο του 1940 οι κάτοικοι καλλιεργούσαν τα κτήματά τους. Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε, δύσκολα και καταστροφικά, εξακολουθούσαν όμως και μετά τον πόλεμο να καλλιεργούν τα κτήματά τους. Ήταν μια περιοχή κατάφυτη από αμπελιές και οπωροφόρα δέντρα. Με το πέρασμα του χρόνου η περιοχή έχει μόνιμη της αναδασωθεί με δασικά δέντρα.

Με την διάνοιξη του κοινοτικού δρόμου με χρήματα του προγράμματος της ΕΟΚ, άρχισε και η παράνομη υλοτόμηση των δασικών δέντρων, από τα ιδιόκτητα κτήματα περισσότερων, γιατί είναι πλησιέστερα και ευκολότερη η μεταφορά τους, από ασυνείητους, ολίγους, λαθρουλοτόμους του χωριού, που προσέλαβαν παράνομους λαθρομεταναστές Αλβανούς, να κόβουν καθημερινά χωρίς σκέψη και όγκο τα πανύψηλα και όμορφα δασικά δέντρα του δάσους, για την εμπορία καυσόξυλων.

Η διάνοιξη αυτή του κοινοτικού δρόμου, ήταν μια απερίσκεπτη και παράλογη απόφαση του τότε Προέδρου και του Κοιν. Συμβουλίου. Διότι εκ των πραγμάτων απεδείχθη, αλλά ήταν και τότε γνωστό, ότι δεν πρόκειται να εξυτηρηθεί τους ιδιοκτήτες κατοίκους, γιατί είχαν πάρει από τότε να καλλιεργούν τα κτήματά τους.

Γιατί πιάστηκε αυτή η απόφαση από τον Πρόεδρο και το Κοιν. Συμβούλιο, αφού δεν εξυτηρητούσε τότε κανένα σκοπό; Για να εξυτηρηθεί αργότερα, σε λίγο χρονικό διάστημα, τους ασυνείητους λαθρουλοτόμους, που δεν σκέπτονται τίποτε άλλο παρά μόνον την αισχροκέρδη από την εμπορία των καυσόξυλων.

Μετά το δημοσίευσή μου το 1998, ο Δασάρχης Ιωαννίνων έστειλε δασικό υπάλληλο για να εξετάσει επί τόπου την κατάσταση. Το αποτέλεσμα της εξέτασης ήταν να δημοσιευθεί ο Δασάρχης ότι, τίποτα δεν συμβαίνει και τα δέντρα γράφονται να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Οι κάτοικοι της Κοινότητας υλοτομούν από τα ιδιόκτητα κτήματά τους, για τους μήνες του χειμώνα και μόνο, για τις οικογενειακές τους ανάγκες.

Κάνω το ίδιο ερώτημα τώρα στον Δασάρχη Ιωαννίνων: οι λαθρουλοτόμοι τότε και τώρα εξακολουθούν με μεγάλη άνεση και χωρίς συνέπειες το απαράμιλλο έργο τους προσλαμβάνοντας τώρα Αλβανούς λαθρομεταναστές καταζητούμενους από την Αστυνομία, για να κόβουν αλύπητα και χωρίς αίκτο καθημερινά τα πανύψηλα

δέντρα του δάσους, με αποκλειστικό σκοπό την αύξηση της εμπορίας των καυσόξυλων.

Πως συμβιβάζεται με τη λογική ότι, οι λαθρουλοτόμοι καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και όχι μόνο κατά την εποχή του Φθινοπώρου για τις οικογενειακές τους ανάγκες, να κόβουν δέντρα και να γεμίζουν τις ανιές τους, τους χώρους έξω από τα σπίτια τους, με καυσόξυλα και την άλλη ημέρα οι ποσότητες αυτές των καυσόξυλων να εξαφανίζονται;

Οι καλόπιστοι αναγνώστες κάτοικοι της Κοινότητας και άλλοι, ας βγάλουν μόνον τους τα εύλογα συμπεράσματά τους.

Ο Αγρονόμος Ζαγορίου και ο Δασάρχης Ιωαννίνων, γνωρίζουν, μπορούν και βρίσκουν τους τρόπους και τα μέσα να επεμβαίνουν άμεσα και αποτελεσματικά, σε τέτοιες περιπτώσεις λαθρουλοτόμησης των δασικών δέντρων στα ιδιόκτητα κτήματα και στην δασική έκταση της Κοινότητας.

Για το σκοπό αυτό είναι η ύπαρξή τους. Για να επιτευχθεί όμως αποτελεσματικά το φαινόμενο των καιρών μας, της παράνομης υλοτόμησης, χρειάζεται να υπάσχει και ο ανάλογος αριθμός αγροφυλάκων και δασοφυλάκων, που δυστυχώς δεν υπάρχει.

Υπάρχει όμως η Επιτροπή του Δημοτ. Διαμερίσματος Βίτσας, η οποία ασυμμετρικά μέχρι σήμερα αδυνατεί και δεν ενδιαφέρεται για την καταστροφή του δάσους στο «Κορνήσι». Έχει και έχει και σήμερα υποχρέωση, έστω και καθυστέρημένα, να δώσει τα γνωστά ονόματα των αδικητών λαθρουλοτόμων στον Αγρονόμο Ζαγορίου και τον Δασάρχη Ιωαννίνων, για να καταγγείλουν τις πράξεις και να τιμωρηθούν παραδειγματικά από το δικαστήριο.

Ακόμη σωστή λύση και μοναδική είναι μια απόφαση του Δημοτ. Κέντρου Ζαγορίου ή της Επιτροπής του Δημοτ. Διαμερίσματος Βίτσας, για την καταστροφή τιμήματος της Κοινότητας οδού προς το «Κορνήσι» για να σταματήσει οριστικά η λαθρουλοτόμηση και να διασωθεί το πανέμορφο αυτό δάσος και κατ' επέκταση η δασική έκταση της Κοινότητας.

Υπάρχουν ακόμη και οι επώνυμες καταγγελλίες των κατοίκων, που δεν πρέπει μόνον να διαμαρτυρούνται, αλλά να καταγγέλλουν τους λαθρουλοτόμους και να παραστέλλουν ως μαρτυρές κατηγορίας στο δικαστήριο.

Πιστεύουμε και ελπίζουμε πως όλοι θα βοηθήσουν για τη σωτηρία του δάσους!

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η ΑΝΑΔΑΣΩΣΗ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Αξέπαινη ήταν η πρωτοβουλία του Διευθυντή του 5ου Γυμνασίου Ιωαννίνων κ. Αθ. Μασογιάννη, να επιλέξει για αναδάσωση κατά τον εορτασμό της ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΔΑΣΟΠΟΝΙΑΣ στις 21 του Μάρτη το λόφο, όπου η ΙΛΕΖ (Ιστορική Λογογραφική Εταιρεία Ζαγορίου) έχει εγκαταστήσει από το 1994 το

ρισίων κ. Αλέξης Οικονόμου και Δημοτικού Συμβούλου.

Η ΙΛΕΖ εκπροσωπήθηκε από τον Πρόεδρό της κ. Απ. Ντιναλέξη, τον γεν. γραμματέα κ. Βασ. Τζιβάρα, τον κ. Σάββα Παπαθεοδώρου και τον υποφαινόμενο.

Σχολιάζοντας την ωραία αυτή εκδήλωση αγάπης στη Φύση, θα ήθελα

αγαλμα προς τιμήν της Ζαγορίσιας Γυναίκας.

Με τη συγκατάθεση του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου και της ΙΛΕΖ, η περιβαλλοντική ομάδα του Σχολείου από τριάντα μαθητές με επικεφαλής το δραστήριο Γυμνασιάρχη τους κ. Μπασογιάννη και τον καθηγητή της Σωμ. Αγωγής κ. Χρ. Πασιά έκαναν φύτευση δενδρυλλίων Τούγκιας, Λιγούστρου, Πυράκανθου, Ιβίσκου και λίγων φυταρίων Μ. Πεύκης.

Η αναδάσωση έγινε με τις οδηγίες του Δασολόγου κ. Γεώργ. Καρβούνη, καθώς και του Γ. Παπαγεωργίου, υπαλλήλου του Δασορχείου Ιωαννίνων, που χορήγησε και τα δενδρύλλια.

Έτσι με την μικρή αυτή αναδάσωση θα αναβληθεί ο ανημέρωτος λοφίσκος, όπου περήφανα ατενίζει το Ζαγόρι η ηρώδια Ζαγορίσια Γυναίκα της εποποιίας του 1940.

Συμπαράστατες στην όλη προσπάθεια από πλευράς του Δήμου ήταν ο Δήμαρχος κ. Γαβριήλ Παταναστασίου, ο Πρόεδρος του Δ.Δ. Ελάτης και αντιπρόεδρος του Συνδέσμου Ζαγο-

ρίων να επιστημάνουν την ευαισθησία του Διευθυντή του Σχολείου, που με θερμά λόγια αναφέρθηκε στη σημασία του εορτασμού της ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ της ΔΑΣΟΠΟΝΙΑΣ και στην ανάγκη προστασίας του ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.

Αγόρια και κορίτσια συμμετέχοντας στα αισθήματα του Διευθυντή τους επιδόθηκαν με ζήλο στη φύτευση των δενδρυλλίων που τους έδιναν, ανάλογα με τη θέση, οι αρμόδιοι Δασικοί υπάλληλοι.

Όλοι μας βέβαια κι ο καθηγητής κ. Πασιάς, κι ο Δήμαρχος κι οι Δημοτικοί Σύμβουλοι προσπαθήσαμε να βοηθήσουμε τα παιδιά για να γίνει η φύτευση, όσο πιο καλύτερα στο πέτρινο έδαφος του λόφου.

Ουσιαστική και αποτελεσματική ήταν η συμβολή στις εργασίες του φίλου και δραστήριου Ζαγορίσιου Χρήστου Κρανά, που με το εκσκαπτικό μηχανήμα του Δήμου άνοιξε τις γούβες και στη συνέχεια έφερε με τον κουβά χώμα από τη βάση του λόφου.

Τα παιδιά κουβαλούσαν με δυο

πλαστικές λεκανίτσες χώμα και το ρίχναν στις γούβες, ώστε οι ρίζες των δενδρυλλίων να βρίσκουν καλύτερο περιβάλλον για να «πιάσουν».

Ακόμη και νερό μεταφέρθηκε από τους Ασπραγγέλους και ποτίστηκαν τα δενδρύλλια από τα παιδιά που μετέφεραν το νερό με πλαστικά δοχεία.

Πιστεύω όταν θα περνούν ύστερα από λίγα χρόνια από το δρόμο θα θυμούνται και θα καμαρώνουν τα δενδράκια. Γιατί πρέπει να γνωρίζουν ότι: «δεντρί που ατός σου φύτεψες, τον πιο γλυκό καρπό έχει». Κι εδώ ο καρπός θα είναι η ομορφιά τους...

Στα παιδιά και σ' όλους τους παριστάμενους προσφέρθηκαν στο τέλος από το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου ωραίες ζαγορίσιες πίτες, κρασί και αναψυκτικά.

Εκφράζοντας πιστεύω τα αισθήματα όλων μας συγχαίρουμε και ευχα-

ριστούμε θερμά τον Γυμνασιάρχη Μπασογιάννη και τον καθηγητή κ. Πασιά, αλλά και πιο πολύ τα παιδιά του 5ου Γυμνασίου Ιωαννίνων που με ζήλο και προθυμία έκαναν την αναδάσωση. Τους ευχόμεστε ολόκληρη την καλή πρόοδο.

Γιάννινα 31 του Μάρτη 2001
Κώστας Δημ. Χριστοδωρίδης

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Προς το περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Στο φύλλο 275, Μαρτίου 2001 δημοσιεύτηκαν τα αποτελέσματα της απογραφής για τους Δήμους και τις Κοινότητες της περιοχής Ζαγορίου.

Σχετικά με την απογραφή π. ΔΕΜΑΤΙΟΥ, αναφέρεται ότι ο πληθυσμός το 1991 ήταν 251 κάτοικοι και το 2001 είναι 513.

Το σωστό είναι ότι το 1991 ο πληθυσμός ήταν 414 και όχι 251.

Βεβαίως πρόκειται περί προνοήσιμης λάθους, αλλά πρέπει να διορθωθεί, γιατί έτσι εξάγονται λανθασμένα συμπεράσματα και φτάνουμε μέχρι της υπόθεσης ότι η απογραφή του 2001 είναι πλασματική!

Ευχαριστώ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

Δημ. Σύμβουλος

Ανατ. Ζαγορίου

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΑΠ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ) του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, έγινε η κατανομή της ταμειακής επιχορήγησης για το τρέχον έτος 2001 και σε ότι αφορά το Ζαγόρι έχει ως εξής:

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ		ΑΥΞΗΣΗ	Ποσοστό επί του προηγούμενου έτους
	ΕΤΟΥΣ 2000	ΕΤΟΥΣ 2001		
Δήμος Ανατολ. Ζαγορίου	52.614.576	99.528.221	46.913.645	89%
Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου	33.373.200	97.874.028	64.500.828	195%
Δήμος Τύμφης Ζαγορίου	31.393.824	83.231.575	51.837.751	165%
Κοινότητα Πατίγκου	4.211.928	19.681.287	15.469.359	367%
Κοινότητα Βαβούσας	3.130.176	19.429.263	16.299.087	521%
Δήμος Καλπακίου	66.147.984	107.266.626	41.078.642	62%

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στη Βαβούσα και στη Λαΐστα Μια πλούσια προσφορά δύο συμπατριωτών μας

Ο εργατικός άνθρωπος, όπου κι αν βρίσκεται, κάτι θα δημιουργήσει. Ο Χρόνης Δρούγιας, από τη Βαβούσα, ως Πρόεδρος του χωριού του πρόσφερε πολλά και έκανε έργα, όπως το Πνευματικό Κέντρο στη θέση «Σάλα», την παραδοσιακή βρύση στην είσοδο του χωριού, την ταμειο-νόστρωση του κεντρικού δρόμου της κοινότητας (περίπου 2 χιλιόμετρα) και τόσα άλλα. Επίσης, και όταν ήταν κοινοτικός σύμβουλος, έφερε νερό στο χωριό από την περιοχή «Πέγκο».

Σήμερα ο μπάρμπα Χρόνης ζει στη Λαΐστα μαζί με την σύζυγό του Μαρίκα Γκόρδη. Και κει συνεχίζει το έργο του και την πλούσια προσφορά του με τη συμβολή της εξαίρετης συζύγου του.

Στο εξωκλήσι του Αγίου Χαραλάμπους που βρίσκεται σε μια θεαματική τοποθεσία, προσέφεραν μεγάλο χρηματικό ποσό και έγιναν σημαντικές εργασίες, όπως το γενικό

τέμπλο, την αγία τράπεζα, στασίδα, πολυέλαιος, προσκυνητάρι, αναλόγιο, έγινε γενικό βάψιμο, κατασκευάστηκαν σιδερένιες πόρτες, το χαγιάτι, το δάπεδο, έγιναν εργασίες στα παράθυρα και στη σκεπή, ενώ προσφέρθηκαν και πολλές εικόνες, όπως του Παντοκράτορος, της Πατνάναςσας, του Αγίου Αθανασίου, του Αγίου Γεωργίου των Ιωαννίνων, του Αγίου Γεωργίου Καππαδοκίας. Ας σημειωθεί πως οι ξυλοκατασκευές και τα ξυλόγλυπτα είναι εργασίες κομποτεχνήματα που έγιναν από τους βωβουσιώτες Αλέκο Δρούγια και Βαγγέλη Νόλλα.

Οι εργασίες που έγιναν στον εσωτερικό χώρο του εξωκλησίου, όπως και στο προσάυλιο του (τοιχοποιία, βρύση, περιφράξη, έλατα και καρποφόρα δένδρα), ήταν προσφο-

ρά - δωρεά του Χρόνη Δρούγια και της Μαρίκας Γκόρδη - Δρούγια, στη μνήμη των γονέων των και των αδελφών των. Επίσης κατέθεσαν χρηματικό ποσό ως συμβολική ενίσχυση για την Αγία Παρασκευή Λαΐστας, καθώς και το ποσό του 1 εκατ. δραχμών για την στέγη της εκκλησίας των Ταξιάρχων Λαΐστας.

Τέλος αξίζει να αναφέρουμε πως στο 65ο χιλιόμετρο του επαρχιακού δρόμου Ιωαννίνων - Λαΐστας, κοντά στην περιοχή του Γυφτόκαμπου, κατασκευάστηκε, ύστερα από προσφορά τους, μία παραδοσιακή πέτρινη βρύση όπου τρέχει νερό που έρχεται από τον Πάτιγκο(1). Μάλιστα δεξιά και αριστερά της βρύσης πάνω σε δύο πεύκα έχουν τοποθετηθεί πινακίδες με την ένδειξη «ΚΡΥΟ ΝΕΡΟ» γραμμένες σε τέσσερις γλώσσες.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΝΟΣ

Λαΐστα 8.11.2000

(1): Το βουνό, η Τύμψη.

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΤΡΙΣΤΕΝΟΥ

Σε ατμόσφαιρα αγάπης και σύμπνοιας των μελών της, που κατέκλυσαν τα γραφεία της, έγιναν οι εργασίες της Γεν. Συνέλευσης της Αδελφότητας Τριστένου, στην Αθήνα στις 11/1/2001.

Από τον πλούσιο απολογισμό της που εξέθεσε ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γ. Παπαβασιλείου, ξεχωρίζουμε: την μεγάλη συμβολή του χορευτικού ομίλου μας στην επιτυχία της αποκριτικής συνέντευξης στην Αθήνα και του πανηγυριού στο μεσοχώρι του χωριού μας —πέρα από τη συμμετοχή του στη γιορτή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας της Πανηπειρωτικής στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας— την ημερήσια εκδρομή-προσκύνημα στα μαρτυρικά Καλάβρυτα και τις ιερές μονές Αγίας Λαύρας και Μεγάλου Σπηλαίου, την κοινωνική αλληλεγγύη με τη διάθεση διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχμών σε άπορη ασθενή συγχωριανή μας.

Στις ενδιαφέρουσες προτάσεις και αυτή του Χρήστου Τσαλίκη: την προβολή των επιτυχιών των παιδιών μας στις σπουδές τους, πράγμα που γινότανε παλιότερα, με την απονομή μάλιστα και τιμητικών διακρίσεων. Ας σημειώσουμε, με την ευκαιρία, την εισαγωγή στο Μετσόβειο Πολυτεχνείο στις εξετάσεις του 2000 των: Μαρκέλλας Εμ. Πιζάνια και Δανάης Ιω. Πασπαλιάρη.

Στο σφιγμένο ψυχής που προκάλεσε στην αρχή των εργασιών η μνημόνευση των πολλών ονομάτων των συγχωριανών μας που έφυγαν για πάντα την περασμένη χρονιά και που συνόδευσαν, όπως πάντα, η από τιμή με μονόλεπτη σιγή, προ-

στέθηκαν η θλίψη και οι πικρές σκέψεις που προκλήθηκαν από την σύντομη έκθεση του προβλήματος που δημιούργησαν οι εκκλησιαστικές αρχές με την απριφνίδα και άδικη διεκδίκηση του Πνευματικού μας Κέντρου και με την απόρριψη, δυστυχώς, των προσπαθειών του Πολιτιστικού μας Συλλόγου «Ο Πλάτανος» και της Αδελφότητας για εξώδικη, φιλική διευθέτηση από μέρους της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων.

Στις αρχαιρεσίες που ακολούθησαν, τα νεοεκλεγμένα μέλη του Δ.Σ. συγκροτήθηκαν σε σώμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Πρόεδρος: Γ. Παπαβασιλείου, Αντιπρόεδρος: Νότα Βασιού, Γεν. Γραμμ. Λούλα Σταμούλη, Ταμίας: Γ. Στυλίδης, Εφορός Τύπου και Επικοινωνίας: Δημ. Ψυχογιός, Εφορός Πνευμ. Κ. Τριστένου: Γ. Πιζάνια, Εφορός Πολιτιστ. εκδηλώσεων και υπεύθυνος χορευτικού ομίλου Γ. Δημητρός.

Το νέο Δ.Σ. είναι ανανεωμένο και με ικανοτάτα στελέχη και προσβλεπόμε σε αυτό με μεγάλες προσδοκίες. Ήδη άνοιξε τις δραστηριότητές του με την ομόλογη-μένης επιτυχής αποκριτική συνέντευξη, που οργάνωσε στις 10 Φεβρουαρίου 2001 στο κέντρο «Αστέρι»: ικανοποιητική προσέλευση, ζεστή ατμόσφαιρα και το χορευτικό να συγκινεί και να ενθουσιάζει.

Και η συνέλευση - γιορτή εκλείσει με την κοπή της πίτας —πάντα προσφορά της Γ. Πιζάνια— το τσίπουρο της Ντίτσας Παπαβασιλείου και τις πίτες και γλυκά, προσφορά των μελών.

Φάνης Πασπαλιάρης

TAVERNA - RESTAURANT
VIKO'S CANYON

N. & K. Λαδιάς
Μονόδενδρο Ζαγορίου
Τηλ. 0653 71.559

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ Συγχαρητήρια

— Στην Βιβή Κατσένη του Γεωργίου και της Ευανθούλας, το γένος Χρήστου Γκιώκα από το χωριό μας, που επέβη στην τελική εξέταση των φετεινών καλισταίων, βραβεύτηκε και πήρε δύο τίτλους (1ο) όμορφο φυσικό πρόσωπο και (2) haute style (όμορφα φυσικά μαλλιά) αξιόζον:

Θερμά συγχαρητήρια!...
Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα
Δημοτική Υπάλληλος
Δήμου Τύμφης

ΑΡΙΣΤΗ Συλλυπητήρια

— Το μαντάτο έφθασε και στην Αυστραλία, στο Σίδνεϋ. Η Ελενη Θ. Σιώτου απεδέμησε, πρόσφατα, για την άλλη ζωή. Η είδηση με λύπησε πολύ και με ευγνωμοσύνη αναθυμήθηκα πως σε κάποιες δύσκολες για μένα στιγμές ζωής, η μακαρίτισσα Ελένη στάθηκε συμπαράστατης μου.

Συλλυπούμαι θερμά τους οικείους της και εύχομαι το Γιαννιώτικο χώμα που ήδη τη σκεπάζει να είναι ελαφρύ.

Χρήστος Ζαρόπουλος

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ Θάνατοι

Κώστας Ανδρέα Χαρίσης
— Μεγάλη Τρίτη πέθανε και κηδεύτηκε ο Περικλής Κατσούλης σε ηλικία 75 ετών, ο μικρότερος από τ' αδέρφια Κατσούπη από τα Πάνω Σουδενά.

Στη γυναίκα του Γιαννούλα, τα παιδιά του κι όλους τους συγγενείς, τα θερμά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι»
Β.Τ.

ΒΙΤΣΑ Θάνατοι

— Το παλικάρι με το χαμόγελο στα χείλη, το ευγενικό, το ευπροσήγορο, το ανοιχτόκαρδο, το διαχυτικό, το αγαπητό απ' όλους, που γεννήθηκε τον ιδρώτα του προσώπου του, τότε στη χώρα του Καντάφι και τότε στη γη των Θεοπρωτών...

Από την εφηβική του ηλικία, συνδεδεμένο άρρηκτα με την εργασία, έχυσε πλούσια τον ιδρώτα του προσώπου του, τότε στη χώρα του Καντάφι και τότε στη γη των Θεοπρωτών...

Στις 27 Μαρτίου άφησε την τελευταία του πνοή, λίγο έξω

από την Ηγουμενίτσα, ποτίζοντας με το αίμα του την ασφάλτο του δρόμου. Γύριζε στην Ηγουμενίτσα από το χωριό Ρίζιανη (Αγ. Γεώργιος) με Ι.Χ. αυτοκίνητο.

Θεόρατη νταλικά, με απρόσεκτο, υπεροπτικό και ασυνείδητο οδηγό, πολτοποίησε το αυτοκίνητο κι έστειλε τον Κώστα στην απέναντι όχθη... του Αχέροντα ποταμού.

Ο Κώστας έφυγε για πάντα από κοντά μας.

Όλοι οι κάτοικοι της Βίτσας έκλαψαν το παλικάρι και ευχήθηκαν ο 'Υψιστος ν' αναπαύσει την ψυχή του και το χώμα της Ρίζιανης που το κάλυψε νάναι ελαφρό.

Στην πικραμένη οικογένειά του, στη μητέρα του, στ' αδέρφια του και λοιπούς συγγενείς, εγκάρδια συλλυπητήρια.

Φ.Β.
«Το Ζαγόρι μας»

— Στην Αμερική πέθανε στις 12 Απριλίου και κηδεύτηκε ανήμερα του Μ. Σαββάτου, η εξαδέλφη μας Ουρανία Βούλτσου (Βαλτσάτη).

Στις αδελφές της εκφράζουμε τα βαθύτατα συλλυπητήριά μας.

Κούλα - Φίλιππας

Στις εξαδέλφες μου, για το θάνατο της αδελφής τους Ουρανίας, εγκάρδια συλλυπητήρια.

Μαίρη Γεωργιάδου

Συμμετέχουμε στο βαρύ πένθος των εξαδέλφων μας Βούλτσου και εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια για το θάνατο της αδελφής τους Ουρανίας.

Τριαντάφυλλος και Θεανώ Παντελή

Θερμά συλλυπητήρια στις αδελφές Βούλτσου για το θάνατο της αδελφής τους Ουρανίας.

«Το Ζαγόρι»

— Στις 19 Μαρτίου πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στον Ι.Ν. Περιβλέπτου ο Γιάννης Μπούκας.

Στην οικογένεια του παιδιού του, στ' αδέρφια του και λοιπούς συγγενείς, θερμά συλλυπητήρια.

Φ.Β.

Συγχαρητήρια

— Ηθικό χρέος με υποχρεώνει εγκάρδια να συγχαρώ, εκ μέρους των κατοίκων της Βίτσας, την αγαπητή μας συγχωριανή Ελευθερία Ι. Νικολαΐδη, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, που εξελέγει Πρόεδρος του νέου Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών (ΕΗΜ) και να της ευχηθώ επιτυχία στα νέα καθήκοντά της.

Ο Πρόεδρος
Τ. Συμβουλ. Βίτσας
Φ. Βαταβάλης

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Βαπτίσεις

— Ο Δημήτριος και η Παναγιώτα Δαλκαβούκη βάπτισαν την κορούλα τους στον Ι.Ν. Αρχιμανδρείου στα Γιάννινα. Ανάδοχος ο Γιώργος Τζούφης που της έδωσε το όνομα Μαρία.

Ευχόμαστε στους γονείς και στον νονό να είναι τυχερή η Μαρία τους.

Απόστολος Ντιναλέξης

Θάνατοι

— Πέθανε στα Γιάννινα όπου και κηδεύτηκε η Παρασκευή Βούστρου-Τασιούλα, Καπεσοβίτισσα απ' τον πατέρα της Γεώργιο (Γούλας Βούστρος). Η Βούλα έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη για το Καπέσοβο, έχοντας συχνά σε αργίες και γιορτές με πολλούς φίλους και ήθελε να φτιάξει το πατρικό της σπίτι. Μας λύπησε ιδιαίτερα ο χαμός της.

Εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στην μητέρα της, στο σύζυγό της και στους συγγενείς της.

Απ. Ντιναλέξης

— Στις 4-4-01 πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε την επομένη ο Ιωάννης Κ. Ζούκης.

Στην σύζυγό του, στα παιδιά του και στους συγγενείς του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια κι ευχόμαστε για την ανάπαυση της ψυχής του.

«Το Ζαγόρι μας»

ΚΗΠΟΙ

Ευχαριστήριο

— Παρά το άσπατον του καιρού, πολλοί ευσεβείς χριστιανοί με θρησκευτική ευλάβεια και πόντο, παρηκολούθησαν τη θεία και σεπτά πάθη του Χριστού όλη την Μεγάλη Εβδομάδα και την Ανάστασή του χιόνισαν τους και το δικό τους χρώμα. Ας είμαστε καλά και του χρόνου να γιορτάσουμε με καλύτερες και ριζικές συνθήκες το Πάσχα. Το Πάσχα, το οποίο είναι συνεχόμενο με τα χωριά μας, με τα ήθη και έθιμα, που μικροί και μεγάλοι περιμένουν με ξεχωριστή χαρά.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Αγίου Νικολάου Κήπων ευχαριστεί όλους όσους παρακολούθησαν την Μεγάλη Εβδομάδα τα θεία και σεπτά πάθη του Χριστού και την μεγάλη Ανάστασή Του και εύχεται σε όλους Χρόνια Πολλά «Χριστός Ανέστη».

Επίσης ευχαριστεί όλους όσους προσέφεραν για την αγορά λουλουδιών για τον στολισμό του επιταφίου και για την εικόνα της αναστάσεως.

Εκ της Εκκλησιαστικής Επιτροπής

ΠΑΠΙΓΚΟ

Θάνατοι

— Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στις 30 Μαρτίου στο χωριό της η Ζαγορίσια αργεντισσα Δέσποινα Κλ. Στάρα.

Στις κόρες της Αίλινα και Κική και τους συζύγους τους, στο φίλο μας κι αδερφό της Χρυσή δούλο Στουκίδη και τ' άλλα αδέρφια της όπως και σ' όλους τους συγγενείς της, θερμά κι ειλικρινή συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»
Β.Τ. - Κ.Α.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ Θάνατοι

— Άλλος ένας συγχωριανός μας νέος, προοδευτικός, δραστήριος και μαχητής, ο Βασίλης Ι. Καρβούνης πέθανε ύστερα από μακροχρόνια ασθένεια και βύθισε θλίψη την οικογένειά του και ολόκληρο το Σκαμνέλι.

Ο «Σύνδεσμος Σκαμνελιτών Αττικής» εκφράζει τα συλλυπητήρια στην οικογένειά του και λοιπούς συγγενείς.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΤΑΡΑ Γένος Μεγακλή Στουκίδη

Στις 28 Μαρτίου απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στις 30 στο χωριό μας όπως ήτο η επιθυμία της. Η Δέσποινα γένος αρχοντικής οικογένειας, γεννήθηκε στο Μικρό Πάπιγκο το έτος 1909. Στο Μικρό Πάπιγκο τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο. Στο Μικρό Πάπιγκο μεγάλωσε και στο Μικρό Πάπιγκο παντρεύτηκε τον Κλέαρχο Στάρα από την μεγάλη οικογένεια του Γρηγορίου Στάρα.

Ακολούθησε τον σύζυγό της, καθηγητή της Φυσικής, σε όλες τις διακοινάσεις της ζωής του. Εργασιομανής μέχρι τα τελευταία χρόνια που έπαθε εγκυφαλικό.

Κατάμεστη η εκκλησία των Αγίων Ταξιάρχων από τα πολυπληθή μέλη της οικογένειας, των συγγενών και συγχωριανών.

Με την παρουσία τους τιμήσαν την απελθούσα ο Δήμαρχος Κεντρικού Ζαγορίου και ο Πρόεδρος της Κοινότητας Παπίγκου.

Όπως στις χαρές, έτσι και στη λύπη χαρακτηριστική η σύμπτωση της μεγάλης αυτής οικογένειας. Παρόντες τέκνα, εγγόνια, αδέρφια, γαμπροί, νύφες. Αιώνια η μνήμη της κι ελαφρό το χώμα του Παπίγκου που τη σκεπάζει.

Δ.Α.Γ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΖΟΥΚΗΣ

Ανοιξιότικη μέρα διάλεξε ο Γιάννης να φύγει από κοντά μας. Ένα λουλούδι μαράθηκε κι έπεσε. Απρίλη μήνα έκλεισε ο κύκλος της ζωής. Τα λουλούδια έχουν ομορφιά κι ευωδία μέχρι να μαραθύνουν και να πέσουν. Ομορφιά κι ευωδία εξέπεμπε κι ο Γιάννης στις συναναστροφές του, στη δουλειά του, στο σπίτι του. Γλυκομίλητος και χαμογελαστός. Πάντα ρωτούσε για την υγεία σου, την οικογένειά σου, τη δουλειά σου. Σε σπλάωνε με την ευγένεια της ψυχής του και την αγνότητα των συναισθημάτων του. Ήταν πρότος κι έσχατος. Πρώτος με τους φτασμένους και προχωρημένους. Έσχατος με τον οποιονδήποτε καλοκάγαθο αγρότη ή κτηνοτρόφο που έμπαινε στο κατάστημά του και ρωτούσε για τα πειραγμένα φυτά του ή τα άρρωστα ζώα του.

Γνωστός ο Γιάννης Ζούκης στην ύπαιθρο των Γιαννίνων λόγω της δουλειάς του και του εξαιρετικού χαρακτήρα του. Συρροή φίλων στην κηδεία του κι εκφραση ειλικρινούς λύπης για όσους δεν έμαθαν εγκαίρως το θάνατό του.

Ευτύχησε να δει τις κόρες του σπουδασμένες. Η Βικτωρία δασκάλα και η Ανδρονίκη φιλόλογος. Ευτύχησε να παντρεύει την Νίκη με τον χείρα του αγαπητό μου φίλο Γιάννη Γκούρη απ' το Τσεπέλοβο, υψηλόβαθμο στέλεχος της Εμπορικής Τράπεζας.

Με κόπους και θυσιές ο Γιάννης και η Λέννα έφτιαξαν σπίτι στο Καπέσοβο για στιγμές ξεκούρασης κι ησυχίας. Πρώι ή απόγευμα θ' ανεβαίναμε για καφέ και κουβέντα. Οι βιαστικοί φώναζαν την καλημέρα τους απ' το σοκάκι. Για όλους είχε ένα καλό λόγο.

Θέλω να τονίσω ιδιαίτερα την αδυναμία και το πάθος που είχε για το Καπέσοβο και τους ανθρώπους του ο Γιάννης Ζούκης, αλλά και την ανταπόκριση των Καπεσοβιτών με την αγάπη που έτρεφαν για το πρόσωπό του και να εκφράσω για λογαριασμό τους τα θερμότερα συλλυπητήρια στη χήρα του Ελένη, στις κόρες του και τον γαμπρό του και στους συγγενείς του. Θέλω να τους διαβεβαιώσω ότι το πέρασμα του Γιάννη Ζούκη απ' το Καπέσοβο θα μείνει ανεξίτηλο στους επίζωντες και θα μεταφέρεται έτσι και στις επερχόμενες γενιές.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΧΑΡΑ ΡΑΠΤΗ-ΜΑΡΟΥΤΣΗ

Στις 25 Μαρτίου ένα ανοιξιότικο μεσημέρι, με τον ήλιο να παίζει κουφούλι ανάμεσα στα σύννεφα, κηδεύαμε στον Ιερό Ναό της Παναγίας την χωριανή και φίλη μας Χαρά Ράπτη, μοναχοκόρη του Αλέξανδρου και της Σοφίας Μαρούτση.

Έφυγε στα 50 της χρόνια χτυπημένη από την επάρατη νόσο, αφήνοντας πίσω τα δυο κορίτσια της Αλέκα και Εύη, την χαροκαμένη μάνα της Σοφία και τον σύντροφο της ζωής της Γιώργο.

Όλοι οι χωριανοί, φίλοι και συνάδελφοί της, δώσαμε το παρόν στο τελευταίο ταξίδι της ζωής της με τις καρδιές σφιγμένες από τον πόνο και τα μάτια βουρκομένα καθώς αντικρίζαμε τις σκιασμένες ψυχές από το θάνατο, την πίκρα και την απόγνωση των κοριτσιών της.

Χαρά θα μείνει στις καρδιές και στις αναμνήσεις μας κι εμείς θα ερχόμαστε στον «Πέλιο», κόλαση του Δάντη, στα όνειρα των παιδικών μας χρόνων, να σου ανάβουμε το καντήλι που θα φέγγει τα κρύα και ζεστά βράδια και θα σε συντροφεύει στο τελευταίο σου σπίτι, μαζί με τον αέρα που θα φυσάει από τις κορυφές των δέντρων και τα νυχτοπούλια που θα έρχονται να σου λένε τα καλά και τα κακά νέα του χωριού μας.

Κι όταν ο άγγελος του Παραδείσου αφήσει την ψυχή σου μαζί με τις άλλες ψυχές τα Ψυχο-Σάββατα να γυρίσουν στη γη να δουν τους δικούς τους, αφού πετάξει και κατέβει στο πατρικό σπίτι, αφού χαϊδέψει τα άσπρα μαλλιά της μάνας Σοφίας, αφού περάσει από την πλατεία και δει όλους τους φίλους, θα πετάξει πάνω από το παρεκκλήσι της Αγίας Παρασκευής και θα κουνισιάσει στο σπίτι στα Γιάννινα για να καμαρώσει και αγκαλιάσει τα κορίτσια της.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που σε σκεπάζει και ο χρόνος ας απαλύνει την πίκρα από τις καρδιές των δικών σου.

Εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στην οικογένειά σου.
Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

10.000

Βοκοτόπουλος Παναγιώτης (3)
Γκράτζιος Θεοχάρης (3)
Καραγιάννης Ευάγγελος (3)
Κρανάς Χρήστος (3)
Πανταζή Τζούκα Βασιλική (3)

9.000

Σπηλιωτοπούλου Ντίνα (3)

6.000

Βασδέκης Παύλος
Γένης Ιωάννης
Δόσης Μιλτιάδης
Κορέλης Ιωάννης
Μακρή Δήμητρα
Μακρής Ευριπίδης
Μακρυγιάννης Φίλιππος
Μουρτζόπουλος Νικόλαος
Νάσιος Κων/νος
Πετρίδης Κων/νος
Σωτηριάδη Ανθήπιπη

3.000

Αναγνωστοπούλου Δέσποινα
Άρης Ι. Μιχαήλ
Βαλαούρας Λεωνίδας
Βαρζώκας Γεώργιος
Βαταβάλης Θεμιστοκλής
Βλάχος Γεώργιος
Δήμου Σοφία
Διαμαντής Κων/νος
Δρούγιας Χρόνης
Εμμανουήλ Πιπίτσα
Ζέρης Βασίλειος
Ζινδρλής Μάνθος
Ζωΐδη Θάλεια
Θάνατος Δημήτριος

Καρβούνης Χρήστος
Καρράς Νικόλαος
Καφέτσου Κων/δου Βασιλεία
Κομπάρης Μάκης
Κοντογιάννη Ευγενία
Κρομμύδας Νικόλαος
Κωστόπουλος Μιχαήλ
Λέκκος Ιωάννης
Λιάρου Πελαγία
Λιώτος Μιχαήλ
Μανθόπουλος Δημήτριος
Μανθόπουλος Κων/νος
Μακρυγιάννη Τασίτσα
Μπισμπέλης Πέτρος
Μωυσιάδης Χρυσόστομος
Νούλη Ευγενία
Πολυμέρης Γεώργιος
Παπαδημητρίου Κων/νος
Παπαστάθης Κόκκαλης
Παπαχρήστος Αλέξανδρος
Στέας Ξενοφών
Στεργίου Αχιλλέας
Στεργίου Κων/νος
Τζαμπούρα Δέσποινα
Τζιάσος Αντώνιος
Τζιόβα Αθ. Κούλα
Τόμος Δημήτριος
Τσαούση Βαγγελή Ρένα
Τσαούση Ερρίκα
Τσένη Καλλιρόη
Τοινάβος Σπύρος
Τσουμάνης Κων/νος
Φαΐτας Αθανάσιος
Φαντίσιου Ευτέρπη
Χαρίσης Δημοσθένης
Χριστογιούλας Στέφανος

ΣΗΜ.: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί, δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

20.000

Καρπούζη Χαρίτινη

12.000

Ζηκοπούλου Άρτεμις
Σπαθάκης Αριστείδης

10.000

Γεροντόπουλος Κίμων
Ζαχαρία Τατιάνα
Καπνίσση Αθηνά
Καπρίτσιου Ευγενία
Παππάς Ιωάννης
Σολωμός Γεώργιος
Τζάκου Πέπη

6.000

Μπλάτσιος Απόστολος
Τολίδου Θάλεια
Τσακαλίδης Γεώργιος

5.000

Βασιλείου Ελένη

Βλαχοπούλος Θεμιστοκλής
Βούρβος Παναγιώτης
Δάλλας Πολύβιος
Θάνου Πηνελόπη
Θεοδοσίου Γεώργιος
Καλλιγέρου Παπανικολάου
Ελένη
Καπρίτσιου Ιωάννης
Νικολαΐδης Φίλιππος
Νουσιιάδη Σοφία
Παναγού Μερσίτη
Πανταζής Ελευθέριος
Παπαδόπουλος Γεώργιος
Παπακώστας Χριστόφορος
Πασχάλη Αγγελική
Πορφύρης Αριστοφάνης
Στουκίδης Μιχαήλ
Σωτήρη Α. Ειρήνη
Τριανταφύλλου Βασιλική
Τσεκούρα Ελένη

4.000
Κωνσταντίνου Αθανάσιος
Τσαούσης Λεωνίδα

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Αντί στεφάνου προσέφεραν χρηματικό ποσό εις μνήμη **Χαράς Ράφτη-Μαρούτση** υπέρ του Αγ. Νικολάου Ασπραγγέλων για επείγουσες επισκευές, τα αδέρφια της Νίκος-Μερόπη Δρούβη και τα ανήψια της.

- Οικ. Ζωγράφου Τσομπανίδη
- Οικ. Παπαναστασίου Γαβριήλ
- Οικ. Χριστόφορου Φωτόπουλου
- Οικ. Αησιλάου Γκίτσα
- Οικ. Αριστέας Χρόνη
- Οικ. Φρίξου Τζιόβα
- Οικ. Θωμά Καραγιάννη
- Οικ. Τηλέμαχου Κάτση
- Οικ. Σωτήρη Παπαποστόλου
- Οικ. Χάρη-Κούλας και Σπυριδούλας Μπονόβα
- Οικ. Σπύρου Τζοβάρα
- Οικ. Δημητρίου Μπίκα
- Οικ. Μαργαρίτας Βλαχοπούλου

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή εκ-

φράζει θερμές ευχαριστίες και εύχεται να είναι ελαφρύ το Δοβριαντικό χρώμα που την σκεπάζει.

ΒΡΑΔΕΤΟ

— Η Φιλομήλα Β. Δαλκαβούκη προσέφερε στην Εκκλησία Βραδέτου ποσό δραχ. (10.000) για τις ανάγκες της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

— Στη μνήμη της εξαδέλφης τους **Παρασκευής Βούστρου**, η Ελένη και η Μαριγώ Βούστρου κατέθεσαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Καπεσόβου το ποσό των 25.000 δραχ. και 20.000 δραχ. αντίστοιχα, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

ΚΑΛΟΥΤΑ

— Δωρεές στη μνήμη **Θανάση Σακελλαρίδη** στην Ιερά Μονή Βισσοκού Καλουτάς:

- Ο Σύλλογος Καλουταίων και φίλων αυτών 20.000 δραχ.
- Το περιοδικό «Το Ζαγόρι μας» 20.000 δραχ.
- Οικογένεια Σάββα Θεοδώρου 10.000 δραχ.
- Οικογένεια Χρυσούλας Βίκα 200.000 δραχ.
- Έλσα και Κωνσταντίνος Βίκας 50.000 δραχ.
- Ελευθερία Βίκα 50.000 δραχ.
- Οικογένεια Καρόλου Παπούλια 200.000 δραχ.
- κ. Ελ. Μοράρου 15.000 δραχ.
- κ. Σπυρ. Ρίζος 15.000 δραχ.
- κ. Βούλα Δογορίτη 5.000 δραχ.
- κ. Βεατρίκη Βέλλη 25.000 δραχ.
- κ. Πελαγία Σωτήρχου 25.000 δραχ.
- κ. Κωνσταντίνος Αδαμίδης 10.000 δραχ.
- κ. Ανδρέας Λεοντίσης 10.000 δραχ.
- κ. Αλίκη και Φεβρωνία Κοψιά 10.000 δραχ.
- κ. Θύμιος και Βασιλεία Βαϊνίκου 10.000 δραχ.
- Ανώνυμος 100.000 δραχ.

Σύνολο 775.000 δραχ.

Η Μοναστηριακή Επιτροπή ευχαριστεί θερμά

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

— Η κ. Κρίνα Δούβλη Παπακοσμά στη μνήμη της πολυαγαπημένης κόρης της Ελένης Παπακοσμά Δεληδήμου 50.000 δραχ.

— Η Ευδοξία Τσαπάρη-Καραπαναγιωτίδη στη μνήμη του αγαπημένου της συζύγου κτηνιάτρου Θεόδωρου Καραπαναγιωτίδη 30.000 δραχ.

— Η κ. Μπαλούγια Σοφία στη μνήμη του αγαπημένου συζύγου της Ταξιάρχου Ν. Μπαλούγια 30.000 δραχ.

— Η κ. Στάρα Γαλερίδου Αλίκη και η κ. Κοκκινάκη Κική στη μνήμη της αγαπημένης τους μητέρας Δέσποινας Κλ. Στάρα 20.000 δραχ.

— Η κ. Πελαγία Δ. Σουσιοπούλου στη μνήμη της θείας της Ισμήνης Καλατζή 20.000 δραχ.

— Η κ. Εμμανουήλ Πιπίτσα 10.000 δραχ.

— Ο κ. Μπίκας Δημήτριος 10.000 δραχ.

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

— Αντί στεφάνων στη μνήμη του αποβιώσαντος **Ιωάννη Κ. Ζούκη**, κατατέθηκαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Καπεσόβου, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, από τις παρακάτω οικογένειες τα αντίστοιχα ποσά:

	Δραχ.
• Ζούκη Ναπολέοντα	5.000
• Βαρζώκα Ελισάβετ	5.000
• Τόλογλου Φιλομήλας	5.000
• Δασκαλόπουλου Βασιλείου	10.000
• Γιακωστίδη Ευθυμίου	30.000
• Ντιναλέξη Αποστόλου	10.000
• Οικονομίδη Κων/νου	10.000
• Καραβασίλη Νικολάου	5.000
• Τσέμπα Βασιλικής	10.000
• Σακελλαρίδη Ελπινίκης	10.000
• Βαρζώκα Βύρωνα	10.000
• Ράπτη Γρηγορίου	10.000
• Ράπτη Πλάτωνα	5.000
• Ράπτη Χρήστου	10.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

— Η Πελαγία Δ. Σουσιοπούλου προσέφερε στον Εκπολιτιστικό - Μορφωτικό Σύλλογο Κάτω Σουδε- νών για εξωραϊσμό των εκκλησιών του χωριού.

α) στη μνήμη της γιαγιάς της **Πελαγίας** και του παππού της **Νίκου Σουσιοπούλου** το ποσόν των 100.000 δραχ.

β) στη μνήμη της θείας της **Ισμήνης Καλατζή**, το ποσόν των 30.000 δραχ. Ο Σύλλογος ευχαριστεί

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

— Η Ασπασία και η Θάλεια Σβά- λου, στη μνήμη του αδελφού τους **Ιωάννη** που σκοτώθηκε στην Αλβανία το 1941, κατέθεσαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Κουκουλίου το ποσό των 15.000 δραχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

ΠΑΠΠΙΚΟ

— Ο Γιώργος και Αλίκη Γαλερί- δη, προσέφεραν 50.000 δραχ. για τις ανά- γκες του Μουσείου «Αγάπιου Τόλη» στη μνήμη της αγαπημένης τους μητέ- ρας **Δέσποινας Κλέαρχου Στάρα**.

ΦΡΑΓΓΑΔΕΣ

— Η Θεανώ και η Έφη Σακελλα- ρίδου στη μνήμη του πολυαγαπημέ- νου τους πατέρα έδωσαν το ποσό των 200.000 δραχ. για τις ανάγκες της Μο- νής του Αγίου Νικολάου Φραγκάδων. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχα- ριστεί θερμά και εύχεται ο Θεός ν' αναπαύσει την ψυχή του.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★
Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΖΑΡΙΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
4. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
5. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ
6. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
7. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ
Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.
Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

Υπεύθυνος Υλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27.105

Στο ρεπορτάζ:

Κ. Δ. Χριστοδούλου

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,
εμβάσματα:
Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σύνα 4 - Ιωάννινα 454 44
και Μυροπωλείο
ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Ιωάννινα 45444.
Κατώτερη ετήσια
συνδρομή δραχ. 3.000
Για το εξωτερικό δραχ. 6.000
ή 20 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΣΥΛΒΙΑ ΓΚΟΥΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΛΗ
Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμμένη)
Τηλ. 20.544 - 27.845
Ιωάννινα 454 44